

INJIL LUKANYŇ HOŞ HABARY

1-NJI BAP

¹ Gadyrly Teofilus, aramyzda ýüze çykan wakalaryň taryhyny köp adamlar başdan öz gözleri bilen görenleriň we Sözün hyzmatçysy bolanlaryň bize aýdyşy ýaly edip ýazmaga girişdiler. ² Muňa görä men-de tä başyndan hemmesini üns bilen barlaşdyryp, ³ seniň özüňe öwredilenleriň dogrudygyny bilmegiň üçin, ⁴ ählisini bolşy ýaly, birin-birin saňa ýazmaklygy maslahat bildim.

Ýahýanyň doguljagy önünden aýdylýar

⁵ Ýahuda patyşasy Hirodesiň zamanynda Abiýa bölüminden Zekerýa atly bir ruhany bardy. Onuň aýaly hem Harunyň neslinden bolup, ady Elizabetdi. ⁶ Bularyň ikisi-de Hudaýyň önünde dogry bolup, Rebbiň bütin buýruk hem tabşyryklaryny kemsiz berjaý ederdiler. ⁷ Olaryň perzendi ýokdy, çünki Elizabet önelgesizdi. Olaryň ikisi-de eýýäm garrylyk ýaşyna yetipdiler. ⁸ Bir gün Zekerýa öz bölüminiň nobatynda Hudaýyň huzurynda ruhanylyk hyzmatyny berjaý edip ýörkä, ⁹ ruhanylyk adaty boýunça, buhur ýakmak üçin, Rebbiň ybadathanasyna girmek onuň bijesine düşdi. ¹⁰ Ähli jemaat buhur ýakylýan sagatda daşarda doga edip durdy. ¹¹ Rebbiň buhurdanyň sagynda duran bir perişdesi Zekerýa göründi. ¹² Zekerýa ony göreňde, gorkup aljyrady. ¹³ Emma perişde oňa şeýle diýdi: «Ey Zekerýa, gorkma, çünki dogan kabul boldy. Aýalyň Elizabet saňa bir ogul dograr, onuň adyna Ýahýa dakarsyň. ¹⁴ Sen şatlanarsyň, begenersiň, onuň dogulmagyna köp adamlar şatlanar. ¹⁵ Çünki ol Rebbiň nazarynda uly bolar, şerap, içgi içmez. Ol heniz enesiniň

göwresindekä, Mukaddes Ruh bilen dolar. ¹⁶ Ysraýyl ogullarynyň köpüsiniň öz Hudaýlary Rebbe tarap öwrer. ¹⁷ Ol atalaryň ýüreklerini ogullara, günälieleri dogrulara tarap öwürmek we Rebbe taýýar halk taýynlamak üçin, Rebbiň huzurynda Ylýasyň ruhy we gudraty bilen gezer». ¹⁸ Zekerýa perişdä: «Men muny nähili bileýin? Çünki men bir garry adam, aýalym-da garrylyk ýaşyna ýeten» diýdi. ¹⁹ Perişde oňa şeýle jogap berdi: «Men Hudaýyň huzurynda durýan Jebraýyl. Men seniň bilen gepleşmek, saňa bu hoş habary gowşurmak üçin iberildim. ²⁰ Ine, diliň tutulyp, bu zatlar bolýança, gepläp bilmersiň. Çünki sen meniň bellenen wagtda ýerine ýetjek sözlere ynanmadyň». ²¹ Şol wagt halk Zekerýa garaşýardy, onuň ybadathanada eglenenine geňirgenýärdiler. ²² Zekerýa daşary çykanda, olar bilen gepleşip bilmedi. Halk onuň ybadathanada görnüş göremini bildi. Çünki Zekerýa olara üm bilen ýarat edip, lal galdy. ²³ Ol hyzmat günleri dolanda, öýüne gaýtdy. ²⁴⁻²⁵ Şu günlerden soň, onuň aýaly Elizabet göwreli boldy. Ol baş aýlap gözden-ilden çekilip: «Adamlar arasyndaky utanjymy aýyrjak bolup, Reb şu günler maňa nazaryny saldy, meni şeýle etdi» diýýärdi.

Isanyň doguljagy önünden aýdylýar

²⁶ Elizabetiň göwreliliginiň altynjy aýynda Jebraýyl perişde Hudaý tarapyndan Jeliläniň Nasyra atly şäherine, ²⁷ Dawudyň neslinden Ýusup atly adamyň adaglysy bolan bir çykadyk gyzyň ýanyna iberildi. Bu gyzyň ady Merýemdi. ²⁸ Perişde onuň ýanyna gelip: «Salam, eý, merhemete sezewar bolan! Reb seniň bilendir, sen aýallar arasynda mübäreksiň!» diýdi. ²⁹ Merýem bu sözlere gaty aljyrap, «Bu nähili salam?» diýip içini geplettdi. ³⁰ Perişde oňa şeýle diýdi: «Gorkma, Merýem, sen Hudaýdan merhemet tapdyň. ³¹ Ine, sen göwreli bolup, bir ogul dograrsyň. Onuň adyna Isa dakarsyň. ³² Ol uly bolar, Oňa hemmelerden beýik Hudaýyň Ogly diýler. Reb Hudaý Oňa atasy Dawudyň tagtyny berer. ³³ Ol Ýakubyň öýüne ebedi patyşalyk eder, patyşalygynyň soňy bolmaz». ³⁴ Merýem perişdä: «Bu nähili bolar? Men heniz durmuşa çykamok» diýdi. ³⁵ Perişde oňa şeýle jogap berdi: «Mukaddes Ruh seniň üstüne iner, hemmelerden Beýigiň gudraty seniň üstüne kölege salar. Şonuň üçin hem

doguljaka Mukaddese Hudaýyň Ogly diýler. ³⁶ Ine, seniň garyndaşyň Elizabetiň hem garrylygynda göwresinde oglany bar. Önelgesiz diýilýäniň eýýäm altynjy aýy. ³⁷ Çünki Hudaýyň ýanynda bolmajak zat yokdur». ³⁸ Meryem: «Ine, men Rebbiň gyrnagy. Maňa seniň aýdysyň ýaly bolsun» diýdi. Perişde onuň ýanyndan gitdi.

Meryem Elizabetiň ýanyna gidýär

³⁹ Meryem şol günlerde turup, gyssanmaç daglyga, Ýahuda ülkesiniň bir şäherine gitdi. ⁴⁰ Ol Zekerýanyň öýüne baryp, Elizabete salam berdi. ⁴¹ Elizabet Meryemiň salamyny eşidende, göwresindäki çaga gymyldap, Elizabet Mukaddes Ruh bilen doldy. ⁴² Ol batly gygyryp, şeýle diýdi: «Sen aýallar içinde bagtlysyň, seniň göwräniň miwesi-de bagtlydyr! ⁴³ Bu nähili boldy-da, Rebbimiň enesi meniň ýanyma geldi. ⁴⁴ Ine, salamyň gulagyma gelip ýeten badyna, göwrämdäki çaga begençden gymyldady. ⁴⁵ Iman getiren aýal bagtlydyr! Çünki Reb tarapyndan oňa aýdylanlar ýerine ýeter». ⁴⁶ Meryem şeýle diýdi: «Janym Rebbi öwgi bilen beýgeldýär, ⁴⁷ Halasgärim Hudaýa ruhum şatlanýar. ⁴⁸ Çünki Ol Öz gyrnagynyň ejizligini gördi. Mundan beýläk bütün nesiller maňa bagtly diýer. ⁴⁹ Çünki Gudratygüýçli maňa uly işler etdi. Onuň ady mukaddesdir. ⁵⁰ Onuň rehimi nesilden-nesle Özünden gorkýanlaryň üstündedir. ⁵¹ Ol goly bilen güýçli işler etdi, öz ýürek pikirleri bilen magtanyanlary dardatdy. ⁵² Güýçlüleri tagtlaryndan düşürüp, ejizleri galdyrdy. ⁵³ Açlary nygmatlar bilen doýrup, baýlary boş gaýtardy. ⁵⁴⁻⁵⁵ Atalarymyza beren sözi boýunça, Ybraýym bilen onuň nesline mydamalyk rehim etmegi unutman, guly Ysraýyla ýardam etdi».

⁵⁶ Meryem Elizabetiň öýünde üç aýa golaý bolup, soň öýüne gaýtdy.

Ýahýa pygamberiň dogluşy

⁵⁷ Elizabetiň günü-sagady dolup, bir ogul dogurdy. ⁵⁸ Goňşulary hem-de dogan-garyndaşlary Rebbiň oňa uly rehimdarlyk edenini eşidip, onuň bilen bile şatlandylar.

⁵⁹ Sekizinji günü oglany sünetlemäge gelenlerinde, onuň adyna kakasynyň ady ýaly Zekerýa dakjak boldular. ⁶⁰ Ýöne ejesi garşy

bolup: «Ýok, onuň ady Ýahýa bolmalydyr» diýdi. ⁶¹ Oňa: «Seniň garyndaşlaryňnyň arasynda Ýahýa atly adam yok» diýdiler. ⁶² Olar oglanyň kakasyna üm bilen düşündirip, onuň näme at dakmakçydygyny soradylar. ⁶³ Ol hem bir kiçiräk tagta isläp, «Ady Ýahýadyr» diýip ýazdy. Hemmeler haýran galdylar. ⁶⁴ Şol bada Zekerýanyň dili açylyp, Hudaýa öwgi aýdyp, geplemäge başlady. ⁶⁵ Bütün goňşular gorkdular. Ýahuda daglygynyň ähli ýerinde bütün bu wakalaryň gurrüni edildi. ⁶⁶ Muny eşidenleriň bary bu zatlary ýüreklerinde saklap: «Bu çaga näme bolarka?» diýişýärdiler. Çünki Rebbiň eli onuň bilendi.

Zekerýanyň weliligi

⁶⁷ Oglanyň kakasy Zekerýa Mukaddes Ruh bilen dolup, welilik edip diýdi: «⁶⁸ Ysraýylyň Hudaýy Reb mübärek bolsun! Ol Öz halkyny idemäge geldi, oňa gutulyş gazandyrdy. ⁶⁹⁻⁷¹ Ol gadymdan Öz mukaddes pygamberleriniň agzy bilen aýdysy ýaly, bize bendesi Dawudyň neslinden bir güýçli Halasgär* çykaryp, duşmanlarymyzdan, bizi ýigrenýänleriň ählisiniň elinden gutular ýaly etdi. ⁷² Ol muny atalarymyza rehim etjek, Öz mukaddes ähtini, ⁷³ biziň atamyz Ybraýyma eden kasamyny ýatlajak bolup etdi. ⁷⁴ Ol bizi duşmanlarymyzyň elinden halas edip, ⁷⁵ takwalyk hem dogrulyk bilen, öňünde ömürboýy Özüne ybadat etmäge bize mümkinçilik berjekdigini aýdypdy.

⁷⁶ Eý çaga, sen hem hemmelerden beýik Hudaýyň pygamberi diýen ady alarsyň! ⁷⁷ Çünki sen Onuň ýollaryny taýýarlamak, Onuň halkyna günäleriniň ötülmeği bilen gutuljakdyklaryny bildirmek üçin, Rebbiň önünden yörärsiň. ⁷⁸ Sebäbi Hudaýymyz ýüreginiň rehimliligine görä, garaňkyda, ölüm kölegesinde oturanlara yşyk bermek üçin, ⁷⁹ aýaklarymyzy parahatlyk ýoluna gönükdirmek üçin, dogan Gün** kimin yokarlardan bizi idemäge geler». ⁸⁰ Oglan bolsa ulaly, ruhy güýçlenýärdi. Ol Ysraýyla görünmeli günlerine çenli çöllerde boldy.

* 1:69-71 *Bir güýçli Halasgär* – grekçede: «bir gutulyş şahy».

** 1:79 *Dogan Gün* – bu ýerde Mesih göz önünde tutulýar.

2-NJI BAP*Isanyň dogluşy*

¹ Şol günlerde kaýsar Awgust bütin dünýäde ilat ýazuwyny geçirmeli diýen buýrugy çykardy. ² Bu Kiriniusyň Siriýa häkimlik edýän wagtynda geçirilen ilkinji ýazuwdy. ³ Hemmeler ýazylmak üçin, öz şäherlerine gitdiler. ⁴ Ýusup-da Dawudyň öýünden we neslinden bolansoň, ol ýerde adyny yazdyrmak üçin, Jeliledäki Nasyra şäherinden ýola düşüp, Dawudyň Ýahudadaky Beýtullaham diýen şäherine gitdi. ⁵ Göwreli adaglysy Merýem hem ýanyndady. ⁶ Olar Beýtullahamdakalar, Merýemiň dogurmaly günü-sagady geldi. ⁷ Ol ilkinji ogluny dogrup, gundaga dolady-da, Ony bir ahyrda ýatyrdy. Çünki olara myhmanhanada ýer ýokdy.

Çopanlar we perişde

⁸ Şol töwereklerde çopanlar bardy. Olar gijelerine düzde galyp, sürülerini bakardylar. ⁹ Ine, Rebbiň perişdesi olara göründi, Rebbiň ýalkymy daş-töweregi ýagtyltdy. Çopanlar gaty gorkdular. ¹⁰ Perişde olara şeýle diýdi: «Gorkmaň, ine, men size bütin halky begendirjek şatlygy buşlaýaryn: ¹¹ Şu gün Dawudyň şäherinde size Halasgär doguldy. Ol Reb Mesihdir. ¹² Size alamat şeýle: siz ahyrda ýatan, gundaga dolangy bir çagany taparsyňyz». ¹³ Birdenkä perişde bilen birlikde Gökdäki goşundan bir uly mähelle göründi. Olar Hudaýy öwüp diýýärdiler: ¹⁴ «Iň ýokarlarda Hudaýa şöhrat, ýer ýüzünde parahatlyk, ynsanlar arasynda hoşniýetlilik bolsun!»* ¹⁵ Perişdeler çopanlaryň ýanyndan aýrylyp, Göge çykanlarynda, çopanlar biri-birlerine: «Beýtullahama gidip, bu bolan wakany, Rebbiň bize bildiren zadyny görelin» diýişdiler. ¹⁶ Şeýlelikde, ylgap baryp, Merýemi, Ýusuby we ahyrda ýatan çagany tapdylar. ¹⁷ Muny görenlerinde, bu çaga hakda özlere aýdylan sözi olara gürrüň berdiler. ¹⁸ Muny eşidenleriň bary çopanlaryň aýdanlaryna haýran galdylar. ¹⁹ Merýem bolsa bu zatlar hakda ýagşy oýlanyp,

* 2:14 *Ýer ýüzünde... bolsun* - iň gadymy golýazmalarda: «Ýer ýüzünde Ony razy eden ynsanlara parahatlyk bolsun».

bularyň baryny yüreginde saklaýardy. ²⁰ Çopanlar hemme görüp-eşidenleriniň özlere aýdylyşy ýaly bolanlygy üçin, Hudaýy şöhratlandyryp, öwüp, yzlaryna öwrüldiler.

Isa ybadathanada Hudaýa hödürülenýär

²¹ Sekizinji gün dolup, çagany sünnetleme wagty ýetende, enesiniň göwresine düşmezden öň, perişdäniň aýdyşy ýaly, Onuň adyna Isa dakdylar. ²² Musanyň kanunynda beýan edilen çile döwri tamam bolanda, Rebbe bagyşlamak üçin, Isany Iýerusalime getirdiler. Çünki Rebbiň kanunynda: «Ilkinji doglan her bir erkek çaga Rebbe bagyşlanmalydyr» diýip ýazylypdyr.

²³ Ýene Rebbiň kanunynda aýdylyşyna görä, olar ²⁴ bir jübüt gumry ýa-da iki kepderi çagasyny gurban etmek üçin gitdiler. ²⁵ Iýerusalimde Simun atly bir adam bardy. Ol dogry hem dindar bolup, Ysraýylyň teselli tapjak wagtyna garaşýardy we Mukaddes Ruh onuň üstündedi. ²⁶ Oňa Rebbiň Mesihini görmezden öň ölüm garasyny görmejekdigi Mukaddes Ruh tarapyndan aýdylypdy. ²⁷ Ol Ruhuň ýol görkezmesi bilen ybadathana geldi. Isanyň ene-atasy kanunda ýazylan adaty berjaý etmek üçin, çagany içerik getirenlerinde, ²⁸ Simun Ony gujagyna alyp, Hudaýa alkyş okap, şeýle diýdi: «²⁹ Ýa Reb, beren sözüňe görä, indi hyzmatkäriňi sag-aman goýber. ³⁰ Çünki Seniň bütin halklaryň gözünüň alnynda taýýarlap goýan, ³¹ milletleri ýagtyljak ýşygyňy, ³² halkyň Ysraýylyň şöhraty bolan gutaryşyňy gözüm gördi». ³³ Ýusup bilen çaganyň enesi* Ol hakda aýdylýan sözlere haýran galdylar. ³⁴ Simun olara ak pata berip, ejesi Merýeme şeýle diýdi: «Ine, bu çaga Ysraýylda köpleriň ýykylmagy we galmagy üçin, çekişmeler turuzjak alamat bolmak üçin bellendir. ³⁵ Ençeme yürekleriň pikirleri äşgär bolar ýaly, seniň hem janyňa bir gylyç sokular».

³⁶ Aşer taýpasyndan bolan Fanuiliň welilik edýän gyzy Anna-da şol ýerdedi. Onuň ýaşı garrylyga yetipdi. Gyzlygyndan soňra äri bilen yedi ýyl yaşap, ³⁷ indi bolsa ýaşy segsen dörde yeten bu dul hatyn ybadathanadan çykman, gije-gündiz oraza tutup, doga edip,

* 2:33 *Ýusup bilen çaganyň enesi* - iň gadymy golýazmalarda: «Çaganyň ene-atasy».

ybadat bilen meşguldy. ³⁸ Ol hem edil şol wagt gelip, Rebbe öwgi aýdyp, Iýerusalimiň gutulmagyna garaşýanlaryň baryna bu çaga hakda gürrüň berdi. ³⁹ Ýusup bilen Meryem Rebbiň kanuny boýunça ähli zady berjaý edenlerinden soň, Jeliledäki şäherleri Nasyra dolandy. ⁴⁰ Çaga ulalýardy, güýçlenip akyldarlykda ösýärdi. Hudaýyň merhemeti Onuň üstündedi.

Isa ybadathanada

⁴¹ Isanyň ene-atasy her ýyl Pesah baýramynda Iýerusalime giderdiler. ⁴² Ol on iki ýaşyndaka, baýram adaty boýunça Iýerusalime gitdiler. ⁴³ Olar baýram günlerini ötürüp, yzlaryna dolananlarynda, ýetginjek Isa Iýerusalimde galdy. Ýusup bilen çaganyň ejesi muny bilmeýärdiler. ⁴⁴ Olar Ony ýolagçylaryň arasyndadyr öydüp, bir günlük ýoly yörediler. Onsoň, Ony dogan-garyndaşlaryň, dost-ýarlaryň arasyndan gözläp başladylar. ⁴⁵ Tapmansoňlar, Ony gözläp, yzlaryna Iýerusalime dolandy. ⁴⁶ Üç günden soň, Ony ybadathanadan tapdylar. Ol mugallymlaryň arasynda otury, olara gulak asyp, soraglar berýärdi. ⁴⁷ Isany diňleýänleriň bary Onuň paýhasyna, berýän jogaplaryna haýran galýardylar. ⁴⁸ Ene-atasy Ony görenlerinde geň galdylar, ejesi Oňa: «Oglum! Näme beýtdiň? Ine, kakaň ikimiz Seni gaty gaýgy edip gözledik» diýdi. ⁴⁹ Isa olara: «Meni nämä gözlediňiz? Siz Meniň Atamyň öýünde bolmalydygymy bilmeýärmidiňiz?» diýdi. ⁵⁰ Emma olar Onuň aýdan bu sözüne düşünmediler. ⁵¹ Onsoň Isa ene-atasy bilen bile Nasyra gaýtdy, olaryň tabynlygynda galdy. Onuň ejesi bütün bu zatlary ýüreginde saklaýardy. ⁵² Isa akyldarlykda, boýda ösüp, Hudaýyň hem adamlaryň mährini gazanýardy.

3-NJI BAP

Ýahýanyň wagzy

¹ Kaýsar Tiberiýusyň häkimliginiň on başynjy ýylynda, Pontius Pilatus Ýahudanyň häkimikä, Hirodes Jelile tetrah, onuň dogany Filipus Iturea we Trahonitis welaýatynyň tetrah, Lisaniýas Abiliniň tetrahdy. ² Hanna bilen Kaýafa hem baş ruhanydy. Şonda çölde Zekeryanyň ogly Ýahýa Hudaýyň sözi geldi. ³ Ol Iordanyň töweregindäki bütün ýurtlara aýlanyp, günäleriň ötülmegi üçin toba

edip çokundyrylmagy wagyz edýärdi. ⁴ Şonuň ýaly-da, Işaya pygamberiň kitabynda ýazylydyr: «Çölde gygyryanyň sesi: Rebbiň yoluny taýýarlaň, Onuň ýodalaryny dogrulaň. ⁵ Her dere doldurylar, her dag, depe peseldiler, egri ýollar dograldylar, çarkandakly ýollar tekizlener. ⁶ Bütün adamzat Hudaýyň gutaryşyny görer». ⁷ Ýahýa çokundyryljak bolup ýanyna gelyän halayaýga şeýle diýýärdi: «Eý, alahöwrenler nesli! Geljek gazapdan gaçmagy size kim salgy berdi? ⁸ Indi, toba mynasyp miweler öndüriň. İçinizen: „Biziň atamyz Ybraýymdyr“ diýip başlamaň. Çünki men size aýdýaryn: Hudaý Ybraýyma şu daşlardan-da perzent ýaratmagy başaryandy. ⁹ Palta eýýäm agaçlaryň düýbünde ýatyr: onat miwe bermeyän agaç kesilip, oda taşlanar». ¹⁰ Halayaýk ondan: «Onda, biz nämä etmeli?» diýip sorady. ¹¹ Ol: «Iki köynekli birini köyneksize bersin. Azykly hem şonuň ýaly etsin» diýdi. ¹² Salgytçylar-da çokundyrylmak üçin onuň ýanyna gelip: «Mugallym, biz nämä etmeli!» diýdiler. ¹³ Ýahýa olara: «Özüňize bellenenenden artyk almaň» diýdi. ¹⁴ Esgerler-de: «Onda, biz nämä etmeli?» diýip, ondan soradylar. Olara: «Hiç kimi talamaň, hiç kime töhmet atmaň, öz hakyňyza kaýyl boluň» diýdi. ¹⁵ Halk garaşyp durka, hemmesi Ýahýa hakda öz içlerinden: «Bu Mesihmikä?» diýip oýlanýardylar. ¹⁶ Ýahýa hemmesine şeýle diýdi: «Men sizi suw bilen çokundyryaryn, ýöne menden güýçli Biri geler. Men Onuň çarygynyň bagyny çözmäge-de mynasyp dälidirin. Ol sizi Mukaddes Ruh hem ot bilen çokundyrrar. ¹⁷ Onuň küregi elindedir. Ol harman ýerini süpürüp, bugdaýy ammaryna üşürüp, samany sönmez otda ýakar». ¹⁸ Ol başga-da köp öwüt-ündew edip, halka Hoş Habary wagyz edýärdi. ¹⁹ Emma Hirodes tetrah doganynyň aýaly Hirodiýa üçin we öz eden ähli erbet işleri üçin, Ýahýanyň käýinjine sezewar bolany zerarly, ²⁰ bu ähli erbetlikleriň üstüne Ýahýany zyndana salmaklygy hem goşdy.

Isa çokundyrylýar

²¹ Bütün halk çokundyrylyp yörkä, Isa-da çokundyryldy. Ol doga edip otyrka, Gök açylyp, ²² Mukaddes Ruh jan-ten bolup, kepleri kimin Onuň üstüne indi. Gökden: «Sen Meniň söýgüli Oglumyň. Men senden köp razydyryn» diýen owaz geldi.

Isanyň nesil şejeresi

²³ Isa Öz hyzmatyna başlan wagty otuz ýaşlaryndady, çak edilişine görä, Ýusup ogly, Eli ogly, ²⁴ Mattat ogly, Lewi ogly, Melki ogly, Ýannaý ogly, Ýusup ogly, ²⁵ Mattatýa ogly, Amos ogly, Nahum ogly, Esli ogly, Naggaý ogly, ²⁶ Maat ogly, Mattatýa ogly, Semeýn ogly, Ýoseh ogly, Ýoda ogly, ²⁷ Ýoanan ogly, Risa ogly, Zerubabel ogly, Şealtiyel ogly, Neri ogly, ²⁸ Melki ogly, Addi ogly, Kosam ogly, Elmadam ogly, Er ogly, ²⁹ Ýeşu ogly, Elizer ogly, Ýorim ogly, Mattat ogly, Lewi ogly, ³⁰ Simun ogly, Iuda ogly, Ýusup ogly, Ýonam ogly, Elýakim ogly, ³¹ Melea ogly, Menna ogly, Mattata ogly, Natan ogly, Dawut ogly, ³² Ýesse ogly, Obed ogly, Boaz ogly, Salmon ogly, Nahşon ogly, ³³ Aminadap ogly, Ram ogly, Hesron ogly, Peres ogly, Iuda ogly, ³⁴ Ýakup ogly, Yshak ogly, Ybraýym ogly, Teraz ogly, Nahor ogly, ³⁵ Seruh ogly, Reu ogly, Peleg ogly, Eber ogly, Şela ogly, ³⁶ Kainan ogly, Arfakşad ogly, Sam ogly, Nuh ogly, Lamek ogly, ³⁷ Metuşelah ogly, Hanok ogly, Ýared ogly, Mahalaleýel ogly, Kainan ogly, ³⁸ Enoş ogly, Şit ogly, Adam ogly, Hudaý ogludý.

4-NJI BAP*Isa çölde synalýar*

¹ Isa Mukaddes Ruh bilen dolup, Iordandan yzyna öwrüldi. Ruh ony çöle äkitdi. ² Iblis Isany kyrk günläp synady. Ol bu günleriň dowamynda hiç bir zat iýmän, olar ötende bolsa ajykdy. ³ Iblis Oña: «Sen Hudaýyň Ogly bolsaň, şu daşa çörek bol diýip buýur» diýdi. ⁴ Isa oña şeýle jogap berdi: «„Adam diňe çörek bilen däl, eýsem, Hudaýyň her sözi bilen hem yaşaýandyr*“ diýip ýazylygydyr» diýdi. ⁵ Iblis Ony bir belent ýere çykaryp, bir salymyň içinde dünýäniň bütin patyşalyklaryny görkezip, ⁶ şeýle diýdi: «Men Saňa şularyň hemmesiniň ygtyýaryny hem şöhratyny bereýin, çünki bular maňa tabşyryldy. Men olary islänime berip bilýärim. ⁷ Sen maňa

* **4:4** *Çörek bilen... yaşaýandyr* - iň gadymy golýazmalarda: «çörek bilen yaşaýan dälidir».

sežde etseň, bularyň bary Seniňki bolar». ⁸ Isa oña şeýle jogap berdi: «Meniň ýanymdan güm bol, şeytan! Öz Hudaýyň Rebbe sežde et, diňe Oña gulluk et diýip ýazylygydyr». ⁹ Iblis Ony Iýerusalime eltdi, ybadathananyň küňresinde oturdyp, Oña şeýle diýdi: «Sen Hudaýyň Ogly bolsaň, Özünü şu ýerden aşak zyň. ¹⁰ Sebäbi: „Ol Sen hakda Öz perişdelerine Seni gorasynlar diýip buýruk berer“. ¹¹ „Olar aýagyň daşa degäýmesin diýip, Seni ellerinde götererler“ diýip ýazylygydyr». ¹² Isa oña: «„Öz Hudaýyň Rebbi synama“ diýlendir» diýdi. ¹³ Iblis bütin synaglary gutarandan soň, birnäçe wagtlap Onuň ýanyndan aýrylyp gitdi.

Isa Jelilede

¹⁴ Isa Ruhun güýji bilen Jelilä öwrüldi. Ol hakdaky gürrüňler bütin şol töwereklerde ýaýradý. ¹⁵ Ol hemmeler tarapyndan hormatlanyp, olaryň sinagogalarynda sapak berýärdi. ¹⁶ Isa Öz önüp-ösen ýeri bolan Nasyra geldi. Endigi boýunça Sabat günü sinagoga bardy we Mukaddes Ýazgylardan okamak üçin, ýokary turdy. ¹⁷ Oña Işaya pygamberiň kitaby berildi. Ol hem kitaby açyp, şu sözleriň ýazylan ýerini tapdy: «¹⁸ Rebbiň Ruhý üstümdedir. Çünki garyplara Hoş Habary bildirmegim üçin Meni mesh etdi; Meni tussaglara azatlygy, körlere gözleriniň açylmagyny yglan etmäge, zulum astyndakylary azatlyga çykarmaga, ¹⁹ Rebbiň merhemet ýylyny yglan etmäge iberdi». ²⁰ Onsoň kitaby ýapyp, yzyna - hyzmatkäre berdi-de oturdy. Sinagogadakylaryň hemmesiniň gözi Oña dikildi. ²¹ Ol bolsa olara gürrüň bermäge durdy: «Siziň eşiiden bu ýazgyňyz şu gün berjaý boldy». ²² Hemmeler Ony taryplap, Onuň agzyndan çykýan mähirli sözlere täsin galyp: «Bu Ýusubyň Ogly dälmi?» diýişýärdiler. ²³ Isa olara şeýle diýdi: «Siz, hökman, Maňa „Tebip, özüňe em et!“ diýen nakyly aýdarsyňyz, „Kapernaumda bolanyny eşiiden zatlarymyzy şu ýerde, Öz yurdunda-da et“ diýersiňiz». ²⁴ Ol ýene şeýle diýdi: «Size dogrusyny aýdýaryn: hiç bir pygamber öz yurdunda kabul edilýän dälidir. ²⁵ Size dogrusyny aýdýaryn: Ýlýasyň zamannda Ysraýylda birtopar dul hatyn bardy. Gök üç ýyl alty aýlap baglanyp, bütin ýurda açlyk düşende, ²⁶ Ýlýas olaryň hiç biriniň ýanyna iberilmän, diňe Saýdadaky

Sarepta şäherinde bolan bir dul hatynyň ýanyna iberildi. ²⁷ Elişa pygamberiň zamanýnda-da Ysraýylda birtopar heýwere keselli adam bardy. Ýöne siriýaly Naamandan başga olaryň hiç biri tämiz bolmady». ²⁸ Bu sözleri eşidenlerinde, sinagogadakylaryň hemmesi gahar-gazaba mündüler. ²⁹ Turup, Ony şäherden kowdular, şäherleriniň ýerleşen dagynyň başyna eltip, şol ýerden aşak zyňjak boldular. ³⁰ Emma Isa olaryň arasyndan geçip, ýola rowana boldy.

Isa arwah-jyny kowýar

³¹ Isa Jeliläniň bir şäheri bolan Kapernauma geldi. Sabat günlerinde halk sapak bererdi. ³² Halk Onuň taglymatyna haýran galdy. Çünki Onuň sözi erk-ygtyýarlydy. ³³ Sinagogada arwah-jynly bir adam bardy. Ol batly ses bilen gygyryp, şeýle diýdi: ³⁴ «Goý, biziň bilen näme işiň bar, eý, Nasyraly Isa? Bizi heläk etmäge geldiňmi? Men Seniň kimdigiňi bilýärim, Sen Hudaýyň Mukaddesisiň». ³⁵ Isa oňa käýäp: «Sesiňi çykarma-da, çyk!» diýdi. Jyn hem ol adamy sinagoganyň ortasynda ýere ýykdy-da, hiç bir zyýan ýetirmän, ondan çykdy. ³⁶ Hemmeler haýran galysyp, biri-birlerine: «Bu nähili söz? Ol ygtyýar hem gudrat bilen al-arwahlara buýruk berýär. Olar hem çykýarlar» diýişdiler. ³⁷ Ol hakdaky gürrüň şol töwerekleriň hemme ýerine ýaýrady.

Isa köp syrkawlary sagaldýar

³⁸ Isa sinagogadan çykyp, Simunyň öýüne bardy. Simunyň gaýyenesini agyr gyzzyrma tutup ýatyrady. Ol hakda Isa haýyş etdiler. ³⁹ Isa onuň başujunda durup, gyzzyrma käýedi. Gyzzyrma ondan aýrylyp, ol derrew ör turdy-da, olara hyzmat etmäge durdy. ⁴⁰ Gün ýaşanda, dürli syrkawçylyklary bar adamlary Onuň ýanyna getirdiler. Isa hem ellerini her biriniň üstüne goýup, olary sagaltdy. ⁴¹ Köpüsinden jynlar: «Sen Hudaýyň Ogly Mesihsiň!» diýip, gygyrysyp çykýardy. Isa hem käýäp, olary gepletmeýärdi. Çünki Onuň Mesihdigiňi bilýärdiler. ⁴² Daň atanda, Isa çykyp bir ýere gitdi. Ýöne halaýyk Ony gözläp, ýanyna geldi, ol ýerden gitmez ýaly, olar Isany alyp galjak boldular. ⁴³ Isa olara şeýle diýdi: «Hudaýyň

Patşalygynyň Hoş Habaryny Men beýleki şäherlere-de bildirmeli. Çünki Men munuň üçin wagyz etdim». ⁴⁴ Şeýdip, Ol Jeliläniň* sinagogalarynda wagyz edýärdi.

5-NJI BAP

Isanyň ilkinji şägirtleri

¹ Bir gün halaýyk Hudaýyň Sözüni diňlejek bolup, Isanyň daşyny alyp durka, Ol Jenesaret kölüniň kenarynda durdy. ² Şonda Isanyň gözi kölüň ýakasynda duran iki gaýyga düşdi. Balykçylar gaýyklardan düşüp, torlaryny ýuwup durdular. ³ Isa gaýyklaryň birine münüp, gaýygyň eýesi Simundan kenardan biraz uzaklaşmagy haýyş etdi. Onsoň gaýykda oturan ýerinden halka sapak bermäge durdy. ⁴ Sözüni gutaranda Simuna: «Çuň ýere gidin-de, aw üçin torlaryňyzy suwa zyňyň» diýdi. ⁵ Simun Oňa şeýle diýdi: «Ussat! Bütün gije zähmet çekip, hiç bir zat tutup bilmedik, ýöne Seniň sözüň hatyrasyna torlary zyňaýyn». ⁶ Muny edenlerinde, şeýle köp balyk tutdular welin, torlary ýyrtylyp ugrady. ⁷ Beýleki gaýykdaýy ýoldaşlaryna gelip kömekleşmekleri üçin ellerini bulap ýarat etdiler. Olar hem gelip, iki gaýygy-da balykdan doldurdular. Gaýyklar tas suwa batypdy. ⁸ Simun Petrus muny görende: «Ýa Reb, meniň ýanymdan aýryl, çünki men bir günäkär adam!» diýip, Isanyň dyzyna ýykyldy. ⁹ Sebäbi tutan balyklarynyň köpdüğine ol we ýanyndakylaryň hemmesi – ¹⁰ Simunyň ýoldaşlary bolan Zebedeýiň ogullary, Ýakup bilen Ýahýa hem haýran galdylar. Isa Simuna: «Gorkma, sen mundan beýläk ynsanlary tutarsyň» diýdi. ¹¹ Şeýlelikde, olar gaýyklaryny kenara çykaryp, bar zady taşlap, Onuň yzyna düşdüler.

Isa heýwere kesellini sagaldýar

¹² Isa şäherleriň birindekä, tutuş endamy heýwere keselli bir adam geldi. Ol Isany görende, ýüzünü ýere berip, Oňa: «Ýa Reb, isleseň, meni tämiz edip bilersiň» diýip ýalbardy. ¹³ Isa hem elini uzadyp: «Isleýärim, tämiz bol!» diýdi-de, oňa elini degirdi. Heýwere keseli derrew ol adaman aýryldy. ¹⁴ Isa oňa: «Muny hiç kime

* 4:44 *Jelile* – iň gadymy golýazmalarda: «Ýahuda».

aytma» diýip tabşyrdy-da: «Ýöne bar-da, özüni ruhana görkez, hemmelere güwälik bolar ýaly, tämizligiň üçin Musanyň tabşyrygy boýunça gurban bagyş et» diýdi. ¹⁵ Isa hakdaky gürrüňler barha ýaýraýardy. Isany diňlejek, syrkawlyklaryndan açyljak bolup, Onuň ýanyna uly märekeler ýygnanýardy. ¹⁶ Emma Ol çöllere çykyp doga edýärdi.

Bir ysmazyň sagaldylyşy

¹⁷ Bir gün Isa sapak berip otyrды. Jeliläniň ähli obalaryndan, Ýahudadyr Iýerusalimden gelen fariseýler bilen kanunçylar-da şol ýerde otyrdylar. Rebbiň gudraty Onuň syrkawlara şypa berşinde özüni görkezýärdi. ¹⁸ Şol wagt birnäçe adam bir ysmazy düşegi bilen göterip getirdiler. Ony içerik salyp, Isanyň önünde ýatyrjak boldular. ¹⁹ Emma märeke zerarly içerik salmak üçin ýol tapman, öýüň üstüne çykyp, üçegiň arasyndan ony düşegi bilen orta – Isanyň önüne düşürdiler. ²⁰ Ol hem olaryň imanyny görüp: «Eý adam, seniň günäleriň ötüldi» diýdi. ²¹ Kanunçylar bilen fariseýler: «Hudaýa dil yetirýän bu adam kim? Günäleri Hudaýdan başga kim ötüp biljek?» diýip, içlerini gepletmäge başladylar. ²² Emma Isa olaryň nämä oýlanýanyny bilip, olara şeýle diýdi: «Näme içiňizi gepledýärsiňiz? ²³ Haýsy aňsat, „Günäleriň ötüldi“ diýmekmi ýa-da „Tur, ýöre“ diýmek? ²⁴ Emma siz Ynsan Oglunyň ýer yüzünde günäleri ötmäge ygtyýarynyň bardygyny biler ýaly...» diýdi-de, ysmaz bolan adama: «Saňa diýýärim, tur, düşegiňi al-da, öýüne git» diýdi. ²⁵ Ol hem derrew olaryň gözleriniň alynda ör turup, düşegini aldy-da, Hudaýy şöhratlandyryp, öýüne gitdi. ²⁶ Hemmeler haýran galyşyp, Hudaýy şöhratlandyrdylar, gorky bilen dolup: «Bu gün geň zatlar gördük» diýişdiler.

Lewiniň şägirtlere goşulyşy

²⁷ Isa daşaryk çykanda, gümrükhanada oturan Lewi atly salgytçyny gördi. Ol oňa: «Meniň yzma düş!» diýdi. ²⁸ Ol hem bar zady taşlap, turdy-da, Onuň yzyna düşdi. ²⁹ Lewi öz öýünde Isa üçin bir uly zyýapat berdi. Saçagyň başynda olar bilen oturan birtopar salgytçy we başga köp adam bardy. ³⁰ Fariseýler bilen olaryň

kanunçylary Onuň şägirtlerine: «Näme üçin salgytçylardyr günäkärler bilen bile iýip-içýärsiňiz?» diýip hüňürdeşdiler. ³¹ Isa olara: «Tebip saglara däl-de, syrkawlara gerekdir. ³² Men dogry adamlary däl-de, günäkärleri toba çagyrmaga geldim» diýip jogap berdi.

Oraza barada sorag

³³ Olar hem Oňa şeýle diýdiler: «Näme üçin Ýahýanyň şägirtleri ýygy-ýygdydan oraza tutup, doga edýärler, fariseýleriňki hem şeýle, yöne Seniň şägirtleriň iýip-içip ýörler?» ³⁴ Isa şeýle jogap berdi: «Giýew ýanlaryndaka, siz toýdakylara oraza tutduryp bilersiňizmi? ³⁵ Emma giýewiň olaryň ýanyndan alynjak günleri geler, olar şonda, şol günlerde oraza tutarlar». ³⁶ Isa olara bir tymsal aýtdy: «Hiç kim täze eşikden bir bölek ýyrtyp alyp, köne eşiğe ýamalyk etmez. Ýogsa, ol täzäni ýrtar hem-de täzeden alnan ýamalyk köne eşiğe gelişmez. ³⁷ Hiç kim-de täze şeraby köne meşiklere guýmaz. Ýogsa, täze şerap meşikleri çyryp, daşary döküler, meşikler zaýalananar. ³⁸ Täze şerap täze meşiklere guýulmalydyr. Şeýlelikde, ikisi-de aman galar. ³⁹ Hiç kim-de köne şeraby içensoň täzäni küýsemez, çünki „Könesi oňat“ diýer».

6-NJY BAP

Sabat günü barada sorag

¹ Pesahyň ikinji gününden soňky ilkinji sabat günü Isa bugdaýlygyň arasyndan geçip barýarka, şägirtleri bugdaý başlaryny ýolup, aýalarynda owup iýýärdiler. ² Fariseýleriň kâbirleri olara: «Näme üçin Sabat günü etmesiz zady edýärsiňiz?» diýdiler. ³ Isa olara şeýle diýdi: «Siz özi we ýanyndakylar aç galanlarynda, Dawudyň näme edenini okamadyňyzmy? ⁴ Ol Hudaýyň öýüne bardy-da, Hudaýa hödürlenen, ruhanylardan başga hiç kimiň iýmeli däl çöreklerini alyp iýdi we ýanyndakylara hem berdi». ⁵ Olara: «Ynsan Ogly sabat gününüň hem Rebbidir» diýdi. ⁶ Ýene bir sabat günü Isa sinagogaga baryp, sapak bermäge durdy. Ol ýerde sag eli gurap, inçelen bir adam bardy. ⁷ Kanunçylar bilen fariseýler Ony aýyplajak bolup, «Sabat günü şypa edermikä?» diýip, Ony aňtadylar. ⁸ Isa olaryň

pikirlerini bilip, eli gurap, inçelen adama: «Ýokary gal-da, ortada dur» diýdi. Ol hem ýokary galyp durdy. ⁹ Onsoň Isa olara şeýle diýdi: «Sizden soraryn: Sabat günü näme etmek dogry, ýagşylyk etmekmi ýa ýamanlyk etmek? Jan halas etmekmi ýa öldürmek?» ¹⁰ Onsoň töweregindäkileriň hemmesine seretdi-de, ýaňky adama: «Eliňi uzat!» diýdi. Ol hem şeýle etdi we eli beýlekisi ýaly sagaldy. ¹¹ Olar bolsa gahar-gazaba münüp, Isa näme etmelidigi barada öz aralarynda gürrüňe başladylar.

Isa on iki resulyny saýlaýar

¹² Şol günleriň birinde Isa doga etmäge daga çykyp, uzyn gijäni Hudaýa doga etmek bilen geçirdi. ¹³ Gündiz bolanda şagirtlerini ýanyna çagyrdy. Olardan on ikisini saýlap, resullar adyny dakdy. Saýlanlary şulardyr: ¹⁴ Petrus adyny bereni Simun we onuň dogany Andreas, Ýakup we Ýahýa, Filipus we Bartolomeus, ¹⁵ Matta we Tomas, Alfeusyň ogly Iuda we soňra Oňa haýynlyk eden Iuda Iskariot. ¹⁷ Isa olar bilen aşak inip, bir tekiz ýerde durdy. Ol ýerde şagirtlerinden ybarat bir uly märeke we bütin Ýahudadan, Iýerusalimden, Saýdanyň we Suruň kenar ýakalaryndan Ony diňlemäge, syrkawlygyndan açılmaga gelen uly halk köpçüligi bardy. ¹⁸ Al-arwahlardan yza çekýänler-de şypa tapýardylar. ¹⁹ Bütin märeke Oňa el degirjek bolup dyrjaşýardy. Çünki Ondan güýç çykyp, hemmesine şypa berýärdi.

Bagtlylar we bagtsyzlar

²⁰ Isa şagirtlerine garap, şeýle diýdi: «Eý garyplar, siz bagtlysyňyz, çünki Hudaýyň Patşalygy siziňkidir. ²¹ Häzirki açlar, siz bagtlysyňyz, çünki doýarsyňyz. Häzirki aglayanlar, siz bagtlysyňyz, çünki gülersiňiz. ²² Ynsan Ogly sebäpli adamlar sizi ýigrenip, aralaryndan kowan wagtly, size sögüp, adyňyzy ýamana çykaran wagtly siz bagtlysyňyz! ²³ Şol gün şatlanyň, begençden bökün, çünki Gökde aljak sylagyňyz uludyr. Olaryň atalary-da pygamberlere şeýle edendirler. ²⁴ Emma waý size, eý baýlar! Çünki siz öz teselliňizi alansyňyz. ²⁵ Waý size, eý, häzirki doklar! Çünki siz aç galarsyňyz.

Waý size, eý, häzirki gülýänler! Çünki siz ýas tutup aglarsyňyz. ²⁶ Ähli adamlar sizi taryplan mahaly waý halyňyza! Çünki olaryň atalary ýalan pygamberlere-de şeýle edendirler».

Duşmanlaryňyzy söýüň

«²⁷ Emma, eý, Meni diňleýänler, size diýýärim, duşmanlaryňyzy söýüň, özüňizi ýigrenýänlere ýagşylyk ediň. ²⁸ Özüňize gargaýanlar barada ýagşy dilegde boluň, özüňizi ynjdýanlara doga ediň. ²⁹ Bir ýaňagyňa urana ol ýaňagyňy-da tut. Donuňy alandan köýnegiňi hem gaýgyрма. ³⁰ Saňa dileg salana ber, özüňden bir zat alandan yzyna dileme. ³¹ Adamlaryň özüňize näme etmegini isleýän bolsaňyz, siz-de olara şeýle ediň. ³² Siz özüňizi söýýänleri söýýän bolsaňyz, munuň bilen näme abraý gazanýarsyňyz? Çünki günäkärler-de özlerni söýýänleri söýýärler. ³³ Siz özüňize ýagşylyk edýänlere ýagşylyk edýän bolsaňyz, munuň bilen näme abraý gazanýarsyňyz? Çünki günäkärler-de muny edýärler. ³⁴ Yzyna almak tamasy bilen karz beryän bolsaňyz, munuň bilen näme abraý gazanýarsyňyz? Çünki günäkärler-de doly yzyna almak niýeti bilen günäkärlere karz beryärler. ³⁵ Duşmanlaryňyzy söýüň, ýagşylyk ediň, yzyna almagy umyt etmän karz beriň. Şeýlelikde, baýragyňyz uly bolup, Hemmelerden Beýik Bolanyň ogullary bolarsyňyz. Çünki Ol gadyr bilmezlerede, ýamanlara-da mähribandyr. ³⁶ Ataňyzyň rehimdar bolşy ýaly, siz-de rehimdar boluň».

Başgalaryň üstünden höküm çykarmaň

«³⁷ Başgalaryň üstünden höküm çykarmaň, siziň-de üstünizden höküm çykarylmas. Iş kesmäh, size-de iş kesilmez. Bagyşlaň, siz-de bagyşlanarsyňyz. ³⁸ Beriň, size-de berler. Gujagyňyza basylyp silkelenip, pürepür, oňat ölçeg bilen berler. Çünki haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, size-de şol ölçeg bilen ölçeler». ³⁹ Isa olara bir tymsal hem aýtdy: «Kör köri idip bilermi? Ikisi hem guýa gaçaýmazmy. ⁴⁰ Şagirt öz mugallymyndan yokary däl, yöne kämilleşensoň, her kes öz mugallymy ýaly bolar. ⁴¹ Näme üçin sen doganyňyň gözündäki çöpi görýärsiň-de, öz gözündäki agajy saýgarmaýarsyň? ⁴² Ýa-da öz gözündäki agajy görmän, doganyňa nädip: „Dogan!

Gel, seniň gözündäki çöpi çykarayn“ diýjek? Eý ikiýüzli! Ilki öz gözünden agajy çykar. Şonda doganyňyň gözündäki çöpi çykar-mak üçin oňat saý gararsyň».

Agaç we onuň miwesi

«⁴³Oňat agajyň erbet miwe bermeýşi ýaly, erbet agaç-da oňat miwe bermez. ⁴⁴Agaç öz miwesinden tanalýandyr. Sebäbi ne tikenden injir alynýandyr, ne-de çalydan üzüm ýygylýandyr. ⁴⁵Oňat adam ýüreginiň oňat hazynasyndan oňat zat çykarýandyr. Erbet adam-da ýüreginiň erbet hazynasyndan erbet zat çykarýandyr. Çünki onuň agzy ýüreginden joşanyňy sözleýändir. ⁴⁶Näme üçin Maňa „Ýa Reb! Ýa Reb!“ diýip-de, aýdanlarymy etmeýärsiňiz? ⁴⁷Meniň ýanyma gelýän, Meniň sözlerimi eşidip, olary berjaý edýän adamyň kim ýalydygyny Men size aýdaýyn. ⁴⁸Ol bir öý salan adam ýalydyr. Bu adam ýeri çuň gazyp, binany bir gaýanyň üstünde tutdy. Sil gelende bolsa derýa ol öýe urup, ony gy myldadyp bilmedi. Çünki onuň binasy gaýanyň üstünde tutulypdy*. ⁴⁹Öýe Meniň sözlerimi eşidip-de, berjaý etmedik topragyň üstünde binýatsyz öý salan adam ýalydyr. Derýa ol öýe uran badyna, öý ýykylyp, onuň dargaýşy gorkunç boldy».

7-NJI BAP

Ýüzbaşynyň imany

¹Isa bu sözleri halka eşitdirip bolandan soň, Kapernauma bardy. ²Bir ýüzbaşynyň eziz görýän hyzmatkâri syrkawlap, ölüm ýas-sygynda ýatyrdy. ³Ýüzbaşy Isa baradaky gürrüňleri eşidende, baryp, hyzmatkârini sagaltmagy Ondan haýyş etsinler diýip, ýehudy-laryň birnäçe ýaşulusyny Onuň ýanyna iberdi. ⁴Olar hem Isanyň ýanyna gelenlerinde, Oňa çyny bilen ýalbaryp, şeýle diýdiler: «Ol muny etmegiňe mynasypdyr. ⁵Çünki ol biziň milletimizi söýýär, sinagogany-da bize şol salyp berdi». ⁶Isa olar bilen bile gitdi. Ol onuň öýüne golaýlanda, ýüzbaşy dostlaryny iberip, Oňa şeýle diýdi:

* ^{6:48}Çünki... tutulypdy – iň gadymy golýazmalarda: «Çünki öý gaýym salnypdy».

«Ýa Reb, zähmet çekme. Seniň öýüme gelmegiňe men mynasyp däl. ⁷Şonuň üçin hem men özümi Seniň ýanyňa gelmäge mynasyp görmedim, öýe bir söz aýt, meniň hyzmatkârime sagalar. ⁸Çünki men bir gol astyndaky adam, meniň gol astymda hem esgerler bar, birine: „Git“ diýýärim, gidýär, ýene birine: „Gel“ diýýärim, gelýär, hyzmatkârime: „Şuny et“ diýýärim, edýär». ⁹Isa muny eşidende, oňa haýran galdy, yzyna düşüp gelýän halawyga ýüzlenip, şeýle diýdi: «Size diýýärim: Men hatda Ysraýylda-da beýle imany görremok». ¹⁰Iberilenler öýe gaýdyp gelenlerinde, syrkaw hyzmatkâr sagalan eken.

Isa bir dul hatynyň ogluny direldýär

¹¹Ertesi Isa Nain diýen şähre gitdi. Şagirtleriniň köpüsi we uly märeke hem Onuň bilen bile gitdi. ¹²Isa şähriň derwezesine golaýlanda, ine, bir ölini ugradyp barýardylar. Ol dul galan ejesiniň ýalňyz ogludy. Şäher halkynyň birtopary hem aýalyň ýanyndadylar. ¹³Reb enäni görende, oňa haýpy gelip: «Aglama!» diýdi. ¹⁴Baryp tabyda elini degirdi, gölegçiler hem durdular. Ol diýdi: «Eý, ýaş ýigit! Saňa diýýärim, tur!» ¹⁵Öli yerinden galyp oturdy-da, geplemäge başlady. Isa ony enesine goşurdy. ¹⁶Hemmelere gorky aralaşdy. Olar: «Aramyzda bir uly pygamber peýda bolupdyr, Hudaý Öz halkyny idemäge gelipdir» diýip, Hudaýy şöhratlandyrdylar. ¹⁷Isa hakdaky bu gürrüň bütin Ýahuda, dumly-duşa ýaýrady.

Isa we Çokundyryjy Ýahýa

¹⁸Ýahýanyň şagirtleri bularyň ählisini oňa habar berdiler. ¹⁹Ýahýa-da öz şagirtlerinden ikisini ýanyna çagyryp, Rebden: «Sen şol geljek Mesihmi ýa biz başga birine garaşmalymy!» diýip soramaga Onuň ýanyna iberdi. ²⁰Olar Onuň ýanyna gelip, şeýle diýdiler: «Çokundyryjy Ýahýa bizi Seniň ýanyňa: „Sen şol geljek Mesihmi ýa biz başga birine garaşmalymy?“ diýip soramaga iberdi». ²¹Edil şol wagt Isa birtopar adamlary syrkawlyklardan, dertlerden we erbet ruhlardan sagaltdy. Köp körleriň gözünü açdy. ²²Şeýlelikde, Ol olara şeýle diýdi: «Gidiň-de, görüp-eşidenleriňizi Ýahýa habar

berin: körler görýär, agsaklar yöreyär, heýwere keselliler tämizlenýär, kerler eşidýär, ölüler direlýär, garyplara Hoş Habar wagyz edilýär. ²³ Men sebäpli büdremedik bagtlydyr!» ²⁴ Ýahýanyň iberen adamlary gidenden soň, Isa halaýyga Ýahýa hakda gürrüň bermäge durdy: «Çöle näme görmäge gitdiňiz? Ýeliň yraýan gamşynymy? ²⁵ Eýsem, näme görmäge gitdiňiz? Nepis eşikler geýnen bir adamymy? Nepis eşikler geýnip, zowky-sapada ýaşayanlar patyşalaryň köşklerindedir. ²⁶ Eýsem, näme görmäge gitdiňiz? Bir pygamberimi? Hawa, size aýdýaryn: ol pygamberden hem artykdyr. ²⁷ „Ine, Men Öz habarçymy Seniň önünden iberýärim. Ol önünden gidip, Seniň ýoluňy taýýarlar“ diýip ýazylan şudur. ²⁸ Size diýýärim: aýaldan doglanlaryň arasynda Çokundyryjy Ýahýadan uly pygamber ýok, yöne Hudaýyň Patyşalygynda iň kiçi hem ondan uludyr. ²⁹ Ony diňläň bütin halaýyk hem salgytçylar Hudaýyň ýoluny oňaldylar. Sebäbi Ýahýa tarapyndan çokundyryldylar. ³⁰ Ýöne fariseýler bilen kanunçylar onuň tarapyndan çokundyrylman, Hudaýyň özleri hakdaky niýetinden boýun gaçyrdylar. ³¹ Şonda Isa olara şeýle diýdi: «Bu nesliň adamlaryny Men kime meňzedeýin? Olar kime meňzeýär! ³² Olar bazar ýerinde oturyp, öz ýoldaşlaryna: „Siz tüýdük çaldyk, tans etmediňiz, agy etdik, aglamadyňyz“ diýip gygyrýan çagalara meňzeýärler. ³³ Çünki Çokundyryjy Ýahýa geldi, ol ne çörek iýýär, ne-de şerap içýär, siz bolsa oňa „jynly“ diýýärsiňiz. ³⁴ Ýnsan Ogly geldi, iýýär hem içýär, siz: „Ine, horan, arakhor, salgytçy, günäkärleriň dosty“ diýýärsiňiz. ³⁵ Ýöne akylдарlyk özüniň ähli çagalary tarapyndan tassyklandy».

Isa we günäkär aýal

³⁶ Fariseýlerden biri Isadan özi bilen bile nahar iýmegini haýyş etdi. Ol hem ýaňky fariseýiň öýüne baryp, saçak başynda oturdy. ³⁷ Ol şäherde bir günäkär aýal bardy. Ol Isanyň fariseýiň öýünde saçak başynda oturdygyny eşi dende, bir ak mermer gapda atyr ysly ýag getirdi. ³⁸ Ol aýal yzda, Isanyň aýagyna ýakyn durup, aglap, gözýaşlary bilen Onuň aýagyny ýuwmaga durdy. Onsoň öz saçy bilen süpürüp, ayaklaryndan öpüp, ysly ýag bilen ýagladý. ³⁹ Isany öýüne çagyran fariseý muny görende:

«Bu Adam pygamber bolsa, onda Özüne elini degirýän aýalyň kimdigini, nähilidigini bilerd. Bu aýal bir günäkär ahyryn» diýip, içini geplettdi. ⁴⁰ Isa oňa: «Simun! Saňa bir aýtjak zadym bar» diýdi. Ol hem: «Aýdyber, Mugallym» diýdi. ⁴¹ Isa şeýle diýdi: «Iki adam bir karz berijä bergilidi. Biriniň baş yüz dinar, biriniň hem elli dinar bergisi bardy. ⁴² Olaryň bermäge zatlary bolmansoň, karz beriji ikisiniň hem bergisini geçdi. Indi Maňa aýt, olaryň haýsysy ony köp söýer?» ⁴³ Simun: «Meniň pikirimçe, köpräk karzy geçilen bolsa gerek» diýdi. Isa: «Dogry pikir etdiň» diýdi. ⁴⁴ Onsoň aýala tarap öwrülip, Simuna şeýle diýdi: «Bu aýaly görýäňmi? Men seniň öýüne geldim, sen Maňa aýagym üçin suw-da bermediň. Emma ol Meniň aýagymy gözýaşlary bilen ýuwup, saçy bilen süpürdi. ⁴⁵ Sen meni öpmediň, emma bu aýal gelelim bári, yzyny üzmän ayaklarymdan öpüp otyr. ⁴⁶ Sen Meniň başymy zeýtun ýagy bilen-de ýaglamadyň, emma bu aýal ayaklarymy ysly ýag bilen ýagladý. ⁴⁷ Şonuň üçin saňa aýdýaryn: onuň köp bolan günäleri geçildi. Onuň köp söýýändiginiň sebäbi, ine, şunda. Emma kimiň az günäsi geçilse, ol az söýer. ⁴⁸ Aýala bolsa: «Seniň günäleriň geçildi» diýdi. ⁴⁹ Onuň bilen bile saçak başynda oturanlar: «Günäleri-de geçýän bu kimkä?» diýişip, içlerini gepletmäge başladylar. ⁵⁰ Isa bolsa aýala: «Imanyň seni halas etdi. Sag-aman git» diýdi.

8-NJI BAP

Isanyň yzyna eýeren aýallar

¹ Şundan soň, Isa şäherme-şäher, obama-oba aýlanyp, wagyz edip, Hudaýyň Patyşalygynyň hoş habaryny bildiryärdi. ² On iki şägirt we erbet ruhlardan hem syrkawlyklardan gutulan käbir aýallar, içinden yedi jyn çykan Magdalaly diýilýän Merýem, ³ Hirodesiň öýüni dolandyryan Huzanyň aýaly Ýuhanna, Suzanna we başga-da birtopar aýallar Onuň ýanyndady. Olar öz emläkleri bilen Oňa* gulluk edýärdiler.

* 8:3 Oňa - iň gadymy golýazmalarda: «olar».

Ekin timsaly

⁴ Köp halayyk üýşüp, her şäherden Isanyň ýanyna ýygananlarynda, Ol timsal bilen gürrüň berdi: «⁵ Bir daýhan ekin ekmäge gidýär. Ekip ýörkä, tohumlaryň birnäçesi ýoluň ýakasyna düşýär, olar depelenýär we guşlar gelip, olary çokalaýarlar. ⁶ Birnäçesi hem daşlyga düşüp, gögeren badyna gurayar, çünki yzgar ýok eken. ⁷ Birnäçesi tikenleriň arasyna düşýär, tikenler olar bilen ösüp, olary basýar. ⁸ Birnäçesi-de gowy ýere düşensoň, gögerip, yüz esse hasyl berýär». Bulary aýdansoň: «Gulagy barlar eşitsin!» diýip gygyrdy. ⁹ Şägirtleri Ondan: «Bu timsalyň manysy näme?» diýip soradylar. ¹⁰ Ol şeýle diýdi: «Hudaýyň Patşalygynyň syrlaryna düşünmek ukyby size berildi, ýöne başgalaryna gözläp görmesinler, eşidip düşünmesinler diýip, timsallar bilen aýdylýar. ¹¹ Timsalyň manysy şeýle: Tohum Hudaýyň sözüdir. ¹² Ýoluň ýakasyna düşen däneler sözi eşidýän adamlary aňladýar. Ýöne soň gutulmazlyklary üçin şeytan olaryň kalbyndan sözi sogyrap alar. ¹³ Daşlyk ýere düşenler bolsa sözi eşidenlerinde, şatlyk bilen kabul edýän adamlary aňladýar. Ýöne olar kökleriniň ýoklugy üçin, az wagtlaýyn iman edip, synag wagty imandan dänýärler. ¹⁴ Tikenler arasyna düşenler bolsa sözi eşidýänleri aňladýar, ýöne bu ýaşayşyň gaýgylary, baýlyklary, keýpi-sapasy olary barha bogýar, olar hasyl bermeyärler. ¹⁵ Gowy topraga düşenler bolsa, Sözi eşidip, ony ýagşy hem ak ýürekde saklap, sabyr bilen miwe berýänleri aňladýar.

Ähli zat ýagtylyga çykar

¹⁶ Hiç kim çyrany ýakyp, onuň üstüni bir gap bilen örtýän däl-dir ýa-da ony çarpaýanyň aşagynda goýýan däl-dir. Gaýtam, içerek girenler ýygy görer ýaly, ony çyradanyň üstünde goýýandyr. ¹⁷ Çünki belli bolmajak gizlin zat ýokdur, bilnip üsti açylmajak ýaşyryn zat ýokdur. ¹⁸ Şonuň üçin, eşidişiňize üns beriň, çünki kimde bar bolsa, oňa berler, ýöne kimde ýok bolsa, özünde bardyr diýip güman edýäni hem ondan alnar».

Isanyň ejesi we doganlary

¹⁹ Isanyň ejesi bilen doganlary Ony görmäge geldi, ýöne märeke zerarly, olar Onuň ýanyna baryp bilmediler. ²⁰ Oňa: «Ejeň bilen doganlaryň daşarda durlar, Seni görmek isleyärler» diýip habar berildi. ²¹ Emma Isa: «Meniň ejem, doganlarym – Hudaýyň Sözüni diňläp, ony berjaý edýänlerdir» diýdi.

Isa tupany ýatyrýar

²² Bir gün Isa şägirtleri bilen bir gaýyga münüp, olara: «Kölüň aňyrsyna geçeliň» diýdi. Şeýlelikde, ugradylar. ²³ Barýarkalar, Ol uka gitdi. Kölde birden güýçli ýel turup, gaýyga suw dolup başlady, olar howply ýagdaýa düşdüler. ²⁴ Şägirtler baryp, Ony oýaryp: «Ussat, Ussat, heläklenip baryarys!» diýdiler. Isa turup, ýele hem çaykanyan suwa käyedi, olar-da ýatdy, şeýle imi-salalyk boldy. ²⁵ Ol şägirtlerine: «Siziň imanyňyz hany?» diýdi. Olar bolsa geňirgenişip, gorkuşyp, biri-birlerine: «Bu kim? Bu ýele hem suwa buýruk berýär, olar-da gulak asýar» diýişdiler.

Jynly adamyň sagaldylyşy

²⁶ Olar Jeliläniň garşysynda ýerleşen gadaralylaryň ýurduna geldiler. ²⁷ Isa kenarda gaýykdan düşende, Oňa şol şäherden bolan we kân wagt bäri jyny bar bir adam gabat geldi. Bu eginbaş geýmän, öýde ýaşaman, mazarlaryň içinde ýaşardy. ²⁸ Ol Isany göreňde gygyryp, Onuň önünde ýere yüzün ýykylyp, batly ses bilen şeýle diýdi: «Eý Isa! hemmelerden beýik Hudaýyň Ogly, meniň bilen näme işiň bar? Saňa ýalbarýaryn, meni gynama». ²⁹ Çünki Isa arwaha ol adamdan çykmagy buýrupdy, sebäbi arwah ony ýygy-ýygdan tutýardy. Munuň üçin ol adamy zynjyrlap, kündeläp saklardylar. Emma ol baglary gyrardy, jyn ony çöllere çekerdi. ³⁰ Isa ondan: «Adyň näme?» diýip sorady. Ol hem: «Legion» diýip jogap berdi. Çünki oňa köp jyn girdi. ³¹ Jynlar özlerine dowzah çukuryna gitmegi buýurmasyn diýip, Isa ýalbardylar. ³² Şol ýerde dagyň üstünde bir uly doňuz sürüsi otlap ýördi. Jynlar doňuzlaryň içine girmäge rugsat bermegi üçin, Oňa ýalbardylar. Ol hem rugsat berdi.

³³ Olar ýaňky adamdan çykyp, doňuzlara girdiler. Süri bolsa uçutdan kölün içine paýyrdaşyp gark boldy. ³⁴ Çopanlar bolan zady görenlerinde gaçyp, şäherdir obalara muny habar berdiler. ³⁵ Halaýyk-da bolan zady görmek üçin çykyp, Isanyň ýanyna geldi. Olar içinden jynlaryň çykan adamynyň geýnip, Isanyň aýaklarynyň düybünde oturany, akylynyň hem ýerindedigini görüp gorkdular. ³⁶ Bu wakany görenler bolsa jyn uran adamyň nähili sagalanyny olara gürrüň berdiler. ³⁷ Onsoň gadaralyklar ýurdunyň bütin ilaty Isadan ýanlaryndan gitmegini haýyş etdiler, sebäbi olara uly gorky aralaşypdy. Isa-da gaýyga münüp, yzyna gaýtdy. ³⁸ Emma içinden jynlar çykan adam Onuň ýanynda bolmak üçin, Isa ýalbardy. ³⁹ Isa-da: «Bar, öýüne gaýt, Hudaýyň saňa edenlerini gürrüň ber» diýip, ony ugratdy. Ol hem gidip, Isanyň özüne edenlerini bütin şähre jar etdi.

Direlen gyz, sagalan aýal

⁴⁰ Isa yzyna öwrülip gelende, halk Ony garşylady, çünki hemmeler Oňa garaşýardy. ⁴¹ Ine, sinagoganyň başlygy bolan Ýaýrus atly bir adam gelip, Isanyň aýagyna ýykylyp, Ondan öýüne barmagy haýyş etdi. ⁴² Çünki onuň on iki ýaşlaryndaky ýekeje gyzy ölüm ýassygynda ýatyrdy. Isa ol ýere barýarka, halaýyk her ýandan Ony gysýardy. ⁴³ Ol ýerde on iki ýyldan bäri gan akması tutup, bar-ýoguny tebiplere harç etse-de, hiç birisinden şypa tapmadyk bir aýal bardy. ⁴⁴ Ol Isanyň ýeňsesinden baryp, Onuň geýiminiň syýyna elini degirdi welin, şol bada onuň gan akması kesildi. ⁴⁵ Isa: «Maňa kim el degirdi!» diýdi. Hemmeler inkär edende, Petrus bilen ýanyndakylar: «Ussat! Halk daşyňy alyp, Seni gysyp-gowrup barýar, Sen bolsaň: „Maňa kim el degirdi?“ diýýärsiň» diýdiler. ⁴⁶ Emma Isa: «Maňa biri elini degirdi, çünki Men Özümden bir güýjün çykanyny aňdym» diýdi. ⁴⁷ Aýal gizlin galyp bilmänini görüp, titräp, Onuň önünde ýere ýykyldy. Bütin halkyň önünde näme üçin Oňa elini degrenini, şol bada hem şypa tapanyny aýtdy. ⁴⁸ Isa oňa: «Gyzym! Imanyň saňa şypa berdi. Sag-aman git» diýdi. ⁴⁹ Isa bu sözleri aýdyp durka, sinagoga başlygynyň öýünden biri gelip: «Gyzyň aýrdy, Mugallymy azara goýma» diýdi. ⁵⁰ Emma Isa muny eşidende,

oňa: «Gorkma, diňe iman et, ol gutular» diýdi. ⁵¹ Öýe gelip ýetenlerinde bolsa, Petrus, Ýahýa, Ýakup we gyzyň ene-atasyndan başga hiç kime Özi bilen içerik girmäge rugsat etmedi. ⁵² Hemmeler aglaşyp, ýas tutup otyrdylar. Isa: «Aglamaň, ol ölenok, ol uklap ýatyr» diýdi. ⁵³ Gyzyň ölüdigini bilýändikleri üçin, Oňa gülüşdiler. ⁵⁴ Emma Isa hemmeleri daşaryk kowup, gyzyň elinden tutdy-da, gygyryp: «Gyzym, gal!» diýdi. ⁵⁵ Onuň ruhy yzyna gelip, gyz şolbada ýokary galdy. Isa oňa nahar berilmegini buýurdy. ⁵⁶ Gyzyň ene-atasy geň galdy. Isa bolsa näme bolanyňy hiç kime aýtmazlygy tabşyrdy.

9-NJY BAP

Isa on iki resulyňy il arasyna iberýär

¹ Isa on iki şägirdini bir ýere çagyryp, olara bütin jynlary kowmaga, syrkawlyklara em etmäge güýç hem ygtyýar berip, ² olary Hudaýyň Patyşalygyny wagyz etmäge syrkawlara şypa bermäge ýollady. ³ Olara şeýle diýdi: «Ýol üçin hiç zat almaň: ne taýak, ne torba, ne çörek, ne pul, ne-de iki köynek. ⁴ Haýsy öýe barsaňyz, şol ýerde galyp, şol ýerden hem ýola çykyň. ⁵ Sizi niredede kabul etmeseler, şol şäherden çykyp barýarkaňyz, olara güwälik bolar ýaly, aýagyňyzyň tozuny kakýň». ⁶ Olar-da ýola düşüp, obama-oba aýlandylar, Hoş Habary yglan edip, hemme ýerde şypa berdiler. ⁷ Tetrarh Hirodes bolan wakalaryň baryny eşidip, gaty aljyrady. Çünki käbirleri: «Ýahýa ölümden direlipdir», ⁸ käbirleri: «Ylýas peýda bolupdyr», başgalary hem: «Gadym pygamberleriň biri direlipdir» diýişýärdiler. ⁹ Hirodes bolsa: «Men Ýahýanyň başyny kesdim, ýöne bu habarlaryny eşidýän Adamym kimkä?» diýip, Ony görjek bolýardy.

Isa baş müň adamy doýurýar

¹⁰ Resullar yzlaryna öwrülip gelenlerinde, öz eden işlerini Isa habar berdiler. Ol hem olary ýanyna alyp, Betsayda diýen şäheriň golaýynda bir çola ýere çekildi. ¹¹ Halaýyk muny bilip, Onuň yzyndan bardy. Ol hem olary oňat garşylap, Hudaýyň Patyşalygy hakda gürrüň berip, şypa mätäçleri sagaltdy. ¹² Gün ýaşyp barýarka,

Onkiler Isanyň ýanyna gelip, şeýle diýdiler: «Halky goýber, töwe-rekdäki obalara, meýdanlara gidip, ýatara ýer we azyk tapsynlar. Çünki biz bir çola ýerde». ¹³ Emma Ol: «Olara siz iýere zat beriň» diýdi. Olar hem: «Gidip, bütin bu halayyga iýmit satyn almasak, biziň baş çörek bilen iki balykdan başga zadymyz ýok» diýdiler. ¹⁴ Sebäbi olar baş müňe golaý adamdy. Emma Isa şägirtlerine: «Olary elli-elliden topar-topar bölün-de oturdyň» diýip tabşyrdy. ¹⁵ Olar hem şeýle edip, hemmeleri oturdylar. ¹⁶ Isa bolsa baş çörek bilen iki balygy alyp, Göge bakyp, olar üçin şükür etdi-de, halka paýlar ýaly, bölüşdirip şägirtlerine berdi. ¹⁷ Hemmeler iýip doýdy, artyp galan çöregiň döwümlerini bolsa ýygnap, on iki sebedi doldurdylar.

Petrusnyň Mesihi tanamagy

¹⁸ Bir gün Isa ýekelikde doga edýärdi, şägirtleri hem Onuň ýanyndady. Isa olardan: «Halk Maňa kim diýýär?» diýip sorady. ¹⁹ Olar şeýle jogap berdiler: «Çokundyryjy Ýahýa diýýärler. Käbirleri-de Ýlyas, käbirleri hem gadym pygamberleriň biri direlipdir diýýär». ²⁰ Olara: «Siz Maňa kim diýýärsiňiz?» diýdi. Petrus: «Sen Hudaýyň Mesihisiň» diýdi. ²¹ Isa bolsa muny hiç kime aýtmaň diýip, olara berk tabşyrdy. ²² Ol ýene şeýle diýdi: «Ynsan Ogly köp görgi görmeli, ýaşulular, baş ruhanylar we kanunçylar tarapyndan ret edilmeli, öldürilmeli we ölerden üç günden soň direlmelidir». ²³ Hemmelere şeýle diýdi: «Kim Meniň zyyma eýermek isleýän bolsa, özüni inkär etsin-de, her gün haçyny alyp, zyyma düşsün. ²⁴ Çünki kim janyny halas etmek islese, ony ýitirer, ýöne kim janyny Meniň ugrumda ýitirse, ony halas eder. ²⁵ Sebäbi bir adam bütin dünýäni gazanyp-da, özüni ýogaltsa ýa özüne zyýan ýetirse, oňa näme peýdasy bar? ²⁶ Kim Menden we Meniň sözlerimden utansa, Ynsan Ogly-da Özüniň, Atasynyň we mukaddes perişdeleriň şöhraty bilen gelen mahaly ondan utanar. ²⁷ Emma size dogrusyny aýdýaryn: bu ýerde duranlaryň arasynda Hudaýyň Patyşalygyny görmezden ön ölümi datmajak käbir adamlar bar».

Isanyň görnüşi üýtgeýär

²⁸ Bu sözleri aýdanyndan sekiz güne golaý wagt geçensoň, Isa Petrusy, Ýahýany we Ýakuby ýanyna alyp, doga etmäge daga çykdy. ²⁹ Doga edip otyrka, Onuň yüz keşbi üýtgäp, eginbaşy ýaldyrap agardy. ³⁰ Ine, iki adam Onuň bilen gürrüň edip durdular. Bu Musa bilen Ýlyasdy. ³¹ Olar şöhrat bilen peýda bolup, Onuň Ýerusalimde amala aşjak aýrylyşy hakda gürrüň edýärdiler. ³² Petrus bilen onuň ýanyndakylary uky basmarlaýardy, ýöne ukudan açylanlarynda, Isanyň şöhratyny hem Onuň ýanynda duran iki adamy gördüler. ³³ Musa bilen Ýlyas Isanyň ýanyndan aýrylyp barýarkalar, Petrus näme diýýänini bilmän Oňa: «Ussat, Bize bu ýerde bolmak gowy, üç çadyr guraly: biri - Saňa, biri - Musa, biri - Ýlyasa» diýdi. ³⁴ Petrus bulary aýdyp durka, bir bulut gelip, olara kölege saldy. Olar buluda girenlerinde gorkdular. ³⁵ Bulutdan: «Meniň söýgüli* Oglum Bu! Ony diňläň» diýen owaz geldi. ³⁶ Bu owaz gelen wagty, Isa ýeke galdy. Şägirtler bolsa dymyp, gören zatlary barada şol günlerde hiç kime gürrüň bermediler.

Arwah ýolugan oglanyň sagaldylyşy

³⁷ Şol günün ertesi dagdan inenlerinde, bir uly märeke Isany garşylady. ³⁸ Märekäniň içinden bir adam gygyryp, şeýle diýdi: «Mugallym! Saňa ýalbarýaryn, meniň ogluma bir seret, çünki ol meniň ýalňyz çagam. ³⁹ Ine, ony bir ruh tutýar-da, çaga birden çygyrýar. Ruh silterläp, onuň agzyndan ak köpük getirip, pagyş-para edenden soň, ondan zordan aýrylýar. ⁴⁰ Ony çykarmaklary üçin, Seniň şägirtleriňe ýalbardym, ýöne olar başarmadylar». ⁴¹ Isa oňa: «Eý, ýoldan çykan imansyz nesil! Men haçana çenli siz bilen bile bolup, size çydaýyn? Ogluňy bäräk getir» diýdi. ⁴² Çaga Isanyň ýanyna gelyärkä, jyn ony ýere urup, köp silterledi. Emma Isa arwaha käýäp, çagany sagaldyp, atasyna gowşurdy. ⁴³ Hemmeler Hudaýyň beýikdigine geň galdylar. Hemmeler Isanyň bütin işlerine geň galsyp durkalar, Ol Öz şägirtlerine: ⁴⁴ «Bu sözler gulagyňyzda galsyn:

* 9:35 *Söýgüli* - iň gadymy golýazmalarda: «saýlanan».

Ynsan Ogly ynsan eline berler» diýdi. ⁴⁵ Emma olar bu söze düşmediler. Söz olar akyl ýetirmez ýaly yaşyryndy, olar hem bu barada Isadan soramaga çekindiler.

Iň uly kim?

⁴⁶ Şägirtleriň arasynda olaryň haýsynyň uludygy barada jedel ýüze çykdy. ⁴⁷ Isa olaryň ýüregindäki pikiri aňyp, bir çagany aldy-da, ýanynda duruzdy. ⁴⁸ Onsoň olara şeýle diýdi: «Kim bu çagany Meniň adymdan kabul etse, Meni kabul etdigidir. Kim-de Meni kabul etse, Meni Ýollany kabul etdigidir. Siziň araňyzda kim hemmeden kiçi bolsa, ol uly bolar». ⁴⁹ Ýahýa şeýle diýdi: «Mugalym! Biz Seniň adyň bilen jynlary çykarýan bir adamy görüp, ony bökdedik, çünki ol biziň bilen birlikde Seniň zýña eýerenok». ⁵⁰ Isa oňa: «Ony bökdemän! Çünki kim size garşy bolmasa, siziň tarapdaryňyzdyr» diýdi.

Samariýalyklar Isany islemeýär

⁵¹ Göge alynmaly mahaly golaýlanda, Isa Iýerusalime tarap aýygtly ýola düşdi. ⁵² Ol Özünden öň birnäçe çapary ýollady. Olar hem Oňa taýýarlyk görmek üçin baryp, samariýalyklaryň bir obasy-na girdiler. ⁵³ Emma Ony ol ýerde kabul etmediler, çünki ugry Iýerusalime tarapdy. ⁵⁴ Şägirtleri Ýakup bilen Ýahýa muny görüp: «Ýa Reb! Olary heläk etsin diýip, Ýlýasyň edişi ýaly, Gökden ot ýagdyrmagymyzy isleýärsiňmi?» diýdiler. ⁵⁵ Isa öwürlip, olara käýedi: «Siz haýsy ruhdandygynyzy bilmeyärsiňiz. ⁵⁶ Ynsan ogly adamlary heläk etmäge däl-de, halas etmäge geldi». Onsoň başga oba gitdiler.

Isanyň yzyna eýermek

⁵⁷ Ýol bilen barýarkalar, bir adam Oňa: «Ýa Reb! Sen ni rā gitseň, men-de zýña düşerin» diýdi. ⁵⁸ Isa oňa: «Tilkileriň süreni, guşlaryň höwürtgesi bardyr, ýöne Ynsan Oglunyň başyny goýara-da ýeri yokdur» diýdi. ⁵⁹ Başga birine: «Meniň yzyna düş» diýdi. Emma ol: «Ýa Reb! Rugsat et, öňürti gidip, kakamy jaýlaýyn» diýdi. ⁶⁰ Emma Isa oňa: «Goý, ölümler öz ölümlerini jaýlasynlar, ýöne sen

git-de, Hudaýyň Patşalygyny wagyz et» diýdi. ⁶¹ Ýene birisi: «Ýa Reb! Seniň zýña düşeyin, ýöne rugsat ber, öňürti öz maşgalam bilen hoşlaşayyn» diýdi. ⁶² Isa oňa: «Eline azaly alansoň, yzyna se-redýän adam Hudaýyň Patşalygyna ýaraşmaz» diýdi.

10-NJY BAP

Ýetmişler il arasynda iberilýär

¹ Şundan soň Reb başga yetmiş adamy belläp, olary Öz gitjek bolup yören ähli şäherlerine, ýerlerine iki-ikiden öňünden ýollady. ² Olara şeýle diýdi: «Hasy bol, ýöne işgär az. Hasylyny ýygмага işgär iberer ýaly, hasyl eýesi Rebbe ýalbaryň. ³ Gidiň! Ine, Men sizi möjekler arasynda guzular ýaly ýollaýaryn. ⁴ Ýanyňyza ne halta, ne torba, ne-de çaryk alyň. Ýolda hiç kime salam bermän. ⁵ Haýsy öýe barsaňyz, öňürti: „Bu öýe parahatlyk!“ diýiň. ⁶ Ol öýde parahatlygy söýýän adam bar bolsa, salamyňyz onuň üstüne gonar, yok-da bolsa, ýene özüňize öwürüler. ⁷ Ol öýde galyp, olaryň berenlerini iýip-için, çünki işgär öz muzduna mynasypdyr. Öýden-öýe gitmän. ⁸ Bir şähre baryp, kabul edileniňizde, öňüňizde näme goýulsa, şony iýiň. ⁹ Ol ýerdäki syrkawlara şpa beriň-de: „Hudaýyň Patşalygy size golaýlady“ diýiň. ¹⁰ Emma bir şähre baryp, kabul edilmäniňizde, onuň köçelerine çykyň-da, şeýle diýiň: ¹¹ „Şähriňizde aýagymyza ýapyşan tozany-da size garşy kakýarys. Ýöne Hudaýyň Patşalygynyň özüňize golaýlaşanyny bilin“. ¹² Men size şol günde Sodomýň ýagdaýynyň ol şähriň ýagdaýyndandan has yeňil boljagyny aýdýaryn. ¹³ Waý saňa, eý Horazin! Waý saňa, eý Bet-sayda! Sizde ýüze çykan mugjyzalar Surda we Saýdada ýüze çykan bolsady, onda olar eýýäm jul hem külün içinde oturyp toba ederdiler. ¹⁴ Emma maşşar günü Suruň we Saýdanyň ýagdaýy siziň ýagdaýyňyzdan has yeňil bolar. ¹⁵ Sen, eý Kapernaum, arşa göterilersiňmi? Yok, dowzaha çenli aşak taşlanarsyň. ¹⁶ Sizi diňlän Meni diňläň, sizi ret eden Meni ret eder. Meni ret eden bolsa, Meni Ýollany ret eder. ¹⁷ Ol yetmiş şägirt şatlyk bilen öwürlip: «Ýa Reb! Seniň adyň agzanymyzda, jynlar hem bize boýun bolýarlar» diýdiler. ¹⁸ Isa olara şeýle diýdi: «Men şeýtanyň Gökden ýyldyrym ýaly bolup aşak inenini gördüm. ¹⁹ Ine, size ýylanlary, içyanlary we duşmanyň

bütün güýjüni depelemäge ygtyýar berdim, hiç zat size zyýan ýetirmez. ²⁰ Ýöne ruhlaryň size boýun bolmagyna däl-de, atlaryňzyň Gökde ýazylmagyna begeniň». ²¹ Şol sagatda Isa Mukaddes Ruh arkaly şatlanyp, şeýle diýdi: «Eý, Ýeriň-gögün Rebbi Atam, Seniň bu zatlary akyldarlardan, düşünjelilerden ýaşyryp, kiçjik çagalara aýan edenine şükür edýäriň! Hawa, Ata! Çünki Seniň halaýşyň şeýledi». ²² Onsoň şägirtlerine şeýle ýüzlendi: «Hemme zady Maňa Atam tabşyrdy, Ogluň kimdigini Atadan başga hiç kim bilmez. Atanyň hem kimdigini Oguldan we Ogluň äşgär etmek isleýän adamlaryndan başga hiç kim bilmez». ²³ Ýörite şägirtlere ýüzlenip, şeýle diýdi: «Siziň görýän zatlaryňzy görýän gözler ne bagtly! ²⁴ Size aýdýaryn: köp pygamberler, patyşalar siziň görýänleriňizi görmek islediler, ýöne görmediler, siziň eşidýänleriňizi eşitmek islediler, ýöne eşitmediler».

Oňat samariýaly

²⁵ Ine, bir kanuçy turup, Isany synamak üçin: «Mugallym! Ebedi ýaşayşy miras almak üçin, meniň näme etmegim gerek?» diýip, Ondan sorady. ²⁶ Isa oňa sorag bilen ýüzlendi: «Kanunda näme ýazylypdyr? Sen nähili okaýarsyň?» ²⁷ Ol: «Hudayyň Rebbi bütün kalbyň, bütün janyň, bütün güýjüň we bütün düşünjäh bilen söý, goňşyňy özüň ýaly söý» diýdi. ²⁸ Isa oňa: «Dogry jogap berdiň, şuny et, ýaşarsyň» diýdi. ²⁹ Emma ol özüni aklajak bolup: «Meniň goňşym kim?» diýip, Isadan sorady. ³⁰ Isa oňa şeýle jogap berdi: «Bir adam Iýerusalimden Eriha baryarka, garakçylaryň eline düşýär. Olar onuň eşiklerini egninden sypyryp alýarlar-da, ony ýenjip, çalajan taşlap gidýärler. ³¹ Tötänlikde bir ruhany şol ýoldan baryarka, ol adamy göreňde, ýoluň ol tarapy bilen geçip gidýär. ³² Onsoň bir lewilli-de şol ýere gelip, ony göreňde, ýoluň ol tarapy bilen geçip gidýär. ³³ Ýöne şol ýoldan geçip baryan bir samariýaly onuň üstünden gelýär, ony görüp yüregi awayar. ³⁴ Onuň ýanyna baryp, zeýtun ýagy bilen şerap guýup, ýaralaryny sarayar. Onsoň ol adamy öz eşegine mündürüp, bir myhmanhana getirip, oňa garaşyk edýär. ³⁵ Şol günün ertesi çykaryp myhmanhanaça iki dinar berip: „Muňa garaşyk et, artykmaç harajadyňy öwürlip gelyärkäm bererin“ diýýär. ³⁶ Seniň

pikiriňçe, bu üç adamyň haýsýsy garakçylaryň eline düşen adamyň goňşusy bolýar?» ³⁷ Kanuçy: «Oňa rehim eden adam» diýip jogap berdi. Isa hem oňa: «Bar, sen-de şonuň ýaly et» diýdi.

Isa Marta bilen Merýemiň öýünde

³⁸ Isa bilen şägirtleri ýollaryny dowam edip baryarkalar, Ol bir oba girdi. Ol obada Marta atly bir aýal Ony öýüne myhman aldy. ³⁹ Bu aýalyň Merýem atly bir gyz dogany bardy. Ol Isanyň aýagyna ýakyn oturyp, Onuň sözlerine gulak asýardy. ⁴⁰ Marta hyzmat bilen başagaý bolup yörşüne, Isanyň ýanyna gelip, şeýle diýdi: «Ýa Reb! Gyz doganymyň meniň ýeke özüme hyzmat etdirip yörmeği seniň perwaýyňa dälmi? Oňa aýt, maňa kömekleşsin». ⁴¹ Isa oňa şeýle diýdi: «Marta, Marta! Sen köp zatlara aladalanyp, biynjalyk bolýarsyň. ⁴² Ýöne diňe bir zat gerek. Merýem özünden alynmajak oňat paýy saýlady».

11-NJI BAP

Nähili doga etmeli

¹ Günleriň birinde Isa bir ýerde doga edýärdi. Dogasyny gutaranda, şägirtleriniň biri Oňa: «Ýa Reb! Ýahýanyň öz şägirtlerine öwredişi ýaly, Sen hem bize doga etmegi öwret» diýdi. ² Olara şeýle diýdi: «Doga edeniňizde şeýle diýiň: Eý, Gökäki Atamyz*! Adyň mukaddes bolsun. Patyşalygyň gelsin, Gökde bolşy ýaly, Ýerde-de Seniň islegiň amala aşsyn. ³ Gündelik çöregimizi bize günde ber. ⁴ Günälerimizi geç. Çünki biz hem özümize garşy günä edenleriň barynyň günäsini geçýäris. Bizi synaga salma, bizi iblisden halas et». ⁵ Onsoň Isa olara şeýle diýdi: «Aýdaly, siziň biriňiziň bir dostuňyz bar. Ol ýarygije oňa baryp, şeýle diýýär: „Dost! Maňa üç çörek karz ber. ⁶ Çünki bir dostum ýoldan meniňkä geldi. Onuň önünde goýara zadym yok“. ⁷ Ol hem içerden şeýle diýýär: „Maňa zähmet berme, gapy eýyäm ýapylady, çagalarym meniň bilen bile düşekde ýatyr, men turup, saňa zat berip biljek däl“. ⁸ Size diýýäriň, yaňky dostluk hatyrasyna turup, oňa çörek bermese-de,

* 11:2 *Gökäki Atamyz* - iň gadymy golýazmalarda: «Ata».

onuň höçjetligi üçin näçe islese berer. ⁹ Size diýýäriň, diläň, size berler. Agtaryň, taparsyňyz. Gapyny kakýň, size açylar. ¹⁰ Çünki her dilän alar, agtaran tapar, gapy kakana gapy açylar. ¹¹ Sizden haýsy ata ogly çörek dilände, oňa daş berer? Ýa-da balyk dilände, balyk ýerine oňa ýylan berer? ¹² Ýa-da ýumurtga dilände, oňa içyan berer? ¹³ Şeýlelikde, erbet bolan siz öz oglanlaryňyza oňat sylaglar bermegi bilýän bolsaňyz, Gökdäki Ataňyz Özünden dilänlere has-da köp Mukaddes Ruhý berer!»

Isa we Beýelzebul

¹⁴ Bir gezek Isa bir lal jyny kowýardy. Jyn çykan badyna, lal adam geplemäge başlady, halaýyk muňa geňirgendi. ¹⁵ Ýöne olaryň käbiri: «Ol jynlaryň hany Beýelzebul arkaly jynlary kowýar» diýdiler. ¹⁶ Beýlekiler hem Gökden bir alamat görkezmegini talap edip, Ony synamakçy boldular. ¹⁷ Emma Isa olaryň pikirlerini bilip, şeýle diýdi: «Çinde bölünişik bolan patyşalyk dargar, öz içinden bölünen öý ýykylar. ¹⁸ Şeýtan öz içinden bölünse, onuň patyşalygy nähili durar? Muny siziň „Jynlary Beýelzebul arkaly kowýar“ diýýäniňiz üçin aýdýaryn. ¹⁹ Men jynlary Beýelzebul arkaly kowýan bolsam, onda siziň adamlaryňyz olary kim arkaly kowýar? Munuň üçin, olar size kazylyk ederler. ²⁰ Men jynlary Hudaýyň barmagy arkaly kowýan bolsam, onda Hudaýyň Patyşalygy size gelendir. ²¹ Doly ýaraglanan bir güýçli adam öz öýüni goraýan bolsa, onuň mal-mülki howpsuzlykdadyr. ²² Emma özünden güýçli adam hüjüm edip, ony yeňse, onda onuň buýsanýan hemme ýaraglaryny alyp, oljasyny paýlar. ²³ Meniň bilen bile bolmadyk Maňa garşydyr, Meniň bilen bile ýygmaryk dagadar. ²⁴ Al-arwah adamdan çykanda, gurak ýerlere aýlanyp, dynclyk gözleýär, ýöne ony tapmanda: „Çykan öýüme öwrüleýin“ diýýär. ²⁵ Dolanyp gelende, öýüň süpürilgi, ýerbe-ýerdigini görýär. ²⁶ Onsoň gidip, özünden hem erbet ýedi ruhy yanyna alýar-da, şol ýere baryp, mesgen tutýar. Şeýlelikde, ol adamyň soňky ýagdaýy ozalkysyndan hem erbet bolýar». ²⁷ Isa bu zatlary aýdyp durka, halaýygyň arasyndan bir aýal sesini gataldyp: «Seni dogran, Seni emdiren ene ne bagtly!» diýdi. ²⁸ Ol bolsa şeýle jogap berdi: «Hawa, Hudaýyň sözüni eşidip, ony ýerine yetirýänler has hem bagtlydyr!»

Ýunusyň alamaty

²⁹ Halaýyk ýygmanyberende, Isa şeýle diýdi: «Bu nesil erbet nesil, ol alamat talap edýär, ýöne oňa Ýunus pygamberiňkiden başga alamat berilmez. ³⁰ Ýunus Ninewiýa halkyna nähili alamat bolan bolsa, şonuň ýaly-da, Ynsan Ogly bu nesle alamat bolar. ³¹ Günortanyň aýal patyşasy höküm gününde bu nesliň adamlary bilen bilelikde galyp, olary höküm eder. Çünki ol Süleýmanyň pähimini diňlemek üçin, Ýeriň ol ujundan geldi, ine, bu ýerde Süleýmandan-da uly Biri bar. ³² Ninewiýa halky höküm gününde bu nesil bilen bilelikde galyp, ony höküm eder, çünki olar Ýunusyň wagzy bilen toba etdiler, ine, bu ýerde Ýunusdan-da uly Biri bar».

Bedeniň ýşygy

«³³ Hiç kim çyrazy ýakyp, gizlin ýerde ýa-da galla ölçeginiň aşagynda goýýan dälidir, tersine, içeri girenler ýşygy görer ýaly, ony çyradanyň üstünde goýýandyr. ³⁴ Seniň bedeniň çyrasy gözüňdir. Gözüň sag bolsa, bütin bedeniň hem ýagty bolar, gözüň şikesli bolsa, bütin bedeniň hem garaňky bolar. ³⁵ Şeýlelikde, ägä bol, sendäki ýşyk garaňky bolaýmasyn. ³⁶ Seniň bütin bedeniň ýagty bolup, hiç bir garaňky ýeri ýok bolsa, çyra seni öz şöhesi bilen ýagtyldýan ýaly, bedeniň bütinleý ýagty bolar».

Way gününize, fariseýler!

³⁷ Isa bu zatlary aýdyp durka, bir fariseý Ony öýüne nahara çagyrdy. Ol baryp, saçak başynda oturdy. ³⁸ Fariseý Onuň nahardan ön ýuwunmanlygyny görende geňirgendi. ³⁹ Emma Reb oňa şeýle diýdi: «Ine, siz fariseýler käsedir gap-çanagyň daşyny arassalaýarsyňyz, ýöne içiňiz ogrulyk hem ýamanlykdan doly. ⁴⁰ Akmaklar! Daşaryny ýaradan içeri-de ýaratmadymy? ⁴¹ Bar zadyňyzdan sadaka beriň, ine, hemmesi siziň üçin arassa bolar. ⁴² Way gününize, eý fariseýler! Çünki siz narpyzdan, sadap otundan, her hili gök önümden zekat berýärsiňiz, ýöne adyllyk we Hudaýyň söýgüsini äsgermezlik edýärsiňiz. Siz bulary etmeli, beýlekileri-de äsgermezlik etmeli dälidiňiz. ⁴³ Way gününize, eý fariseýler! Çünki siz

sinagogalarda baş kürsüleri, bazar yerlerinde salam almagy söý-ýärsiňiz. ⁴⁴ Waý gününize! Çünki siz belgisiz gabyrlar ýalysyňyz. Bu gabyrlaryň üstünde gezyän adamlar olaryň barlygyny bilýän däldir». ⁴⁵ Kanunçylaryň biri Oña: «Eý Mugallym! Sen bu zatlary aýtmak bilen, biziň hem göwnümize degýärsiň» diýdi. ⁴⁶ Isa hem şeýle diýdi: «Waý siziň hem gününize, eý kanunçylar! Çünki siz götermegi kyn yükleri adamlara ýükleýärsiňiz, özüňiz bolsa ol ýüklere bir barmagyňyzy hem degirmeýärsiňiz. ⁴⁷ Waý gününize! Çünki siz pygamberleriň guburlaryny salýarsyňyz, olary öldürenler bolsa siziň atalaryňyz. ⁴⁸ Şeýdip hem, atalaryňyzyň eden işlerine güwälik berip, olar bilen ylalaşýarsyňyz. Olar pygamberleri öldürdiler, siz hem olaryň guburlaryny salýarsyňyz. ⁴⁹ Şu sebäpden hem Hudaýyň hikmeti aýdypdyr: „Men olara pygamberler, resullar ibererin, olaryň käbirini öldürerler, käbirini hem yzarlarlar“. ⁵⁰ Şonuň üçin, dünýä gurlaly dökülen bütün pygamberleriň gany şu nesilden soralar. ⁵¹ Hawa, Men size aýdýaryn: Habylyň ganyndan başlap, tä gurbanlyk edilýän yer bilen ybadathana arasynda öldürilen Zekerýanyň ganyna çenli dökülen ganlar şu nesilden soralar. ⁵² Waý gününize, eý kanunçylar! Çünki siz bilimiň açaryny alyp gitdiňiz, ne özüňiz girdiňiz, ne-de girjeklere ýol berdiňiz». ⁵³ Isa ol yerden gidensoň, kanunçylar bilen fariseýler Ony gaty gyssap, birentek zatlar jogap bermegini islediler. ⁵⁴ Şeýlelikde, Onuň agzýndan bir zat gapjak bolup, duzak gurdular.

12-NJI BAP

Duýdurys we hyjuwlandyrys

¹ Bu aralykda halkdan münlerçe adam üýşüşip, biri-birlerine gyslyşyp durkalar, Isa öňürti Öz şägirtlerine gürrüň bermäge başlady: «Özüňizi fariseýleriň hamyrmaýasyndan, ýagny ikiýüzlülükden goraň. ² Üsti açylmajak ýapyk zat, bilinmejek gizlin zat ýokdur. ³ Garaňkylykda näme aýtsaňyz, ýagtylykda eşidiler, içki otaglarda çakan çawuşyňyz tamlaryň üstünden yglan ediler. ⁴ Emma Men, eý dostlarym, size aýdýaryn, teni öldürip-de, başga zat etmegi başarmaýanlardan gorkmaň. ⁵ Kimden gorkmalydygyňyzy Men size aýdýaryn: öldürenen soň dowzaha zyňmaga gudraty güýçli Hudaýdan

gorkuň. Hawa, size aýdýaryn, Ondan gorkuň. ⁶ Baş serçe iki köpüğe satylmajarmy? Muňa garamazdan, Hudaý olaryň hiç birini unutmajar. ⁷ Siziň başyňyzyň saçlary hem bütünley sanalgydyr. Gorkmaň, siz köp serçelerden gymmatlysyňyz. ⁸ Size diýýärim, kim Meni adamlaryň önünde ykrar etse, Ynsan Ogly hem ony Hudaýyň perişdeleriniň önünde ykrar eder. ⁹ Kim Meni adamlaryň önünde inkär etse, ol Hudaýyň perişdeleriniň önünde inkär ediler. ¹⁰ Kim Ynsan Ogluna garşy bir söz aýtsa, bagyşlanar, yöne kim Mukaddes Ruha dil yetirse, bagyşlanmaz. ¹¹ Sizi sinagogalara, başlyklaryň, hökumdarlaryň önüne getirenlerinde, nähili, näme jogap berjegiňizi, näme diýjegiňizi gaýgy etmäň. ¹² Çünki Mukaddes Ruh näme diýmelidigiňizi şol sagadyň özünde size öwreder».

Baý akmak

¹³ Halaýygyň arasyndan biri Oña: «Mugallym! Doganyma aýt, goý, ol mirasy meniň bilen bölüşsin» diýdi. ¹⁴ Isa oña: «Eý adam, kim Meni siziň kazyňyz ýa miras bölüjüňiz edip belledi?» diýdi. ¹⁵ Onsoň olara: «Habardar boluň! Özüňizi her hili betnebislikden goraň, çünki biriniň yaşaýşy onuň mal-mülküniň bollugyna bagly däldir» diýdi. ¹⁶ Olara bir tymsal aýtdy: «Bir baý adamyň yeri bol hasyl berýär. ¹⁷ Ol adam: „Näme etsemkäm? Hasylymy goýmaga jaýym yok“ diýip içini gepleýär. ¹⁸ Onsoň şeýle diýýär: „Şeýle ederin: ammarlarymy söküp, ulurak ammarlar salarynda, bütün gallamy, bar zadymy şol yere ýygnap, ¹⁹ özüme: Eý janym, köp ýyl üçin ýygnalan birtopar zadym bar, dynjyňy al, iý, iç, keýp çek“ diýerin. ²⁰ Emma Hudaý oña: „Eý akmak! Edil şu gijäniň özünde janyň senden alnar. Onsoň taýýarlan zatlaryň kime galar?“ diýýär. ²¹ Hudaýyň nazarynda baý bolman, özi üçin döwlet ýygnaýan adamyň ýagdaýy şeýledir».

Gaýgy etmäň

²² Onsoň Isa şägirtlerine şeýle nesihat berdi: «Şonuň üçin size diýýärim: näme iýerkäm diýip janyňyzy, näme geýerkäm diýip teniňizi gaýgy etmäň. ²³ Jan – iýmitden, ten egin-eşikden yokarydyr. ²⁴ Gargalara serediň, olar ne ekýär, ne-de orýar. Olaryň ne

ammarlary, ne-de azyk saklanýan jaýlary bar. Muňa garamazdan, Hudaý olary iýmitlendirýär. Siz guşlardan näçe gymmatlysynyz? ²⁵ Siziň haýsy biriňiz alada edip, öz boýuňyzy tirsek boýy artdyryp bilýärsiňiz? ²⁶ Bu kiçijik zady edip bilmeyän bolsaňyz, onda nämä galan zatlaryň gaýgysyny edýärsiňiz? ²⁷ Liliýalaryň ösüşine sere-diň, olar ne zähmet çekýär, ne-de ýüp egirýär. Emma size diýýäriň: Süleýman özüniň bütin şan-şöhratynda hem bularyň biri ýaly-da geýinmändi. ²⁸ Bu gün meýdanda bolup, ertir ojaga taşlanýan oty Hudaý şeýle geýindirýän bolsa, sizi nähili artyk geýindirer, eý, imany azlar! ²⁹ Siz-de nämä iýjeginizi, nämä içjeginizi agtarman, gaýgy etmäh. ³⁰ Çünki dünýäniň milletleri bularyň hemmesini agtarýarlar, Ataňyz hem bularyň size gerekdigini bilýär. ³¹ Hudaýyň patşalygyny agtaryň, bu zatlaryň hem bary size onuň üstüne goşulyp berler. ³² Gorkma, eý kiçijik süri! Çünki Ataňyz Patşalygy size bermäge razy boldy. ³³ Nämähiz bar bolsa satyň, sadaka beriň. Özüni Gökde könelmeyän kiseler, tükenmeyän hazyna taýýarlaň. Ol ýere ogry golaýlaşýan däl, güýe degýän däl. ³⁴ Hazynaňyz niredede bolsa, ýüregiňiz hem şol ýerde bolar».

Oýa hem taýýarlykly boluň

«³⁵ Billeriňiz guşalgy, çyralaryňyz ýakylgy bolsun. ³⁶ Agalary toýdan gelip, gapyny kakanda, tiz oňa açmak üçin garaşýan adamlar ýaly boluň. ³⁷ Agasy gelende, oýadygyny görjek hyzmatkärleri nähili bagtly! Size dogrusyny aýdýaryn, ol bilini guşap, olary saçak başynda oturdyp, geler-de, olara hyzmat eder. ³⁸ Ikinji nobatda ýa-da üçünji nobatda gelip-de, olaryň oýadygyny görse, ol hyzmatkärler bagtlydyr. ³⁹ Emma muny bilin: öý eýesi ogrynyň haýsy sagatda geljegini bilsedi, oýa galardy we öýüni ýardymazdy. ⁴⁰ Siz hem taýýar boluň. Çünki Ynsan Ogly oslamayan sagadyňyzda geler». ⁴¹ Şonda Petrus: «Ýa Reb! Bu timsaly diňe bize aýdýaryňmy ýa-da hemmelere?» diýdi. ⁴² Reb şeýle diýdi: «Onda, wagtly-wagtynda hyzmatkärler nahar paýlaryny bermek üçin, agasynyň olaryň üstünden goýan sadyk hem akylly iş dolandyryjysy kim? ⁴³ Agasy gelende, onuň şeýle edip ýörenini görjek hyzmatkär ne bagtly! ⁴⁴ Size dogrusyny aýdýaryn: agasy bütin mal-mülküni

şoňa ynanar. ⁴⁵ Bu hyzmatkär öz içinden: „Agam giç geler“ diýip, hyzmatkärleri, kenizleri urmaga, iýip-içip serhoş bolmaga başlasa, ⁴⁶ Ol hyzmatkäriň agasy onuň oslamayan gününde, bilmeyän sagadynda gelip, ony iki böler-de, paýyny imansyzlaryňky bilen deň eder. ⁴⁷ Agasynyň islegini bilip, taýynlanmadyk, onuň islegini ýerine ýetirmedik hyzmatkär köp ýenjiler. ⁴⁸ Ýöne bilmän, taýaga mynasyp iş eden az ýenjiler. Kime köp berlen bolsa, ondan has köp talap ediler, kime köp zat ynanylan bolsa, ondan köp hem islener. ⁴⁹ Men dünýä ot ýagdyrmaga geldim, artykmaç tutaşyp ýanmagyny nähili arzuw edýäriň! ⁵⁰ Meniň ýerine ýetirmeli bir çokunmam bar, bu bolýança nähili darygýaryn! ⁵¹ Men ýer ýüzüne parahatlyk getirmäge gelendir öýdärsiňizmi? Ýok, size aýdýaryn: tersine, bölünşik getirmäge geldim. ⁵² Mundan beýläk bir öýde ýaşayan baş adam bölünşiň, üçüsi ikisine garşy, ikisi hem üçüsi garşy bolar. ⁵³ Ata oglu garşy, ogul ata garşy, ene gyza garşy, gyz hem enä garşy, gaýynene gelne garşy, gelin hem gaýynenä garşy bolar».

Alamatlara düşünmek

⁵⁴ Isa halaýyga hem şeýle diýdi: «Siz bir buludyň günbatardan galanyny gören badyňyza: „Ýagşy gelyär“ diýärsiňiz, şeýle hem bolýar. ⁵⁵ Ýel ilerden öwsende: „Yssy boljak“ diýärsiňiz, şeýle hem bolýar. ⁵⁶ Eý ikiýüzlüler! Ýeriň, Gögün ýüzünü tanap bilýän siz, nähili bolýar-da, häzirki wagty tanap bilmärsiňiz? ⁵⁷ Nämä üçin öz ýanyňyzdan dogryny saýgaryp bilmärsiňiz? ⁵⁸ Dawagäriň bilen häkime barýarkaň, ýolda onuň bilen ýaraşjak bol, ol seni kazynyň önüne sürmesin, kazy hem seni nobatçynyň eline bermesin, nobatçy hem seni zyndana salmasyn. ⁵⁹ Saňa aýdýaryn, soňkuja köpügiňi beryänçän, ol ýerden çykmaryň».

13-NJI BAP

Toba ediň

¹ Şol wagt birnäçe adam gelip, Pilatusyň gurbanlaryny öz ganlaryna garan jililelileri hakda Oňa gürrüň berdiler. ² Isa şeýle jogap berdi: «Bu görgüleri görendikleri üçin, siz ol jililelileri beýleki bütin jililelilerden günäkärdir öýdärsiňizmi? ³ Men size diýýäriň:

yok! Ýöne toba etmeseňiz, siziň hemmäňiz şeýle heläk bolarsyňyz. ⁴Ýa-da üstlerine Siloam minarasy ýykylyp ölen ol on sekiz adamy Iýerusalimde ýaşayan ähli adamlardan ýazyklydyr öydýärsiňizmi? ⁵Men size diýýärin: yok! Ýöne toba etmeseňiz, siziň hemmäňiz şolar ýaly heläk bolarsyňyz».

Miwe bermeyän agaç

⁶Onsoň Isa olara şu timsaly aýtdy: «Bir adamyň bagynda bitip oturan bir injir agajy bar eken. Ol gelip, ondan miwe agtarýar, ýöne tapmaýar. ⁷Bagbana: „Ine, üç ýyldyr, men gelip, bu agaçdan miwe agtarýaryn, emma tapmaýaryn. Ony kes, nämä ýeri biderek tutup otyr?“ diýýär. ⁸Emma bagban oňa şeýle diýýär: „Aga, oňa bu ýyl hem degme, men onuň töwregini gazyp, dökünläýin. ⁹Miwe bersä oňat, bermese-de, geljek ýyl kesäwersiň“».

Bir aýalyň sagaldylyşy

¹⁰Isa Sabat günü sinagogalaryň birinde sapak berip otyrdy. ¹¹Ol ýerde on sekiz ýyl bäri içinde ejizlik ruhy bolan bir aýal bardy. Ol iki eplenip, asla gönelp bilmeýärdi. ¹²Isa ony görende, ýanyna çagyryp, oňa: «Naçar! Sen öz ejizligiňden halas edildiň» diýdi. ¹³Onsoň elini onuň üstünde goýdy welin, aýal derrew göneldi-de, Hudaýy şöhratlandyrmaga başlady. ¹⁴Sinagoganyň başlygy Isanyň Sabat günü şypa berenine gahary geldi, halaýyga ýüzlenip: «Iş etmek üçin alty gün bardyr, şypa tapmaga Sabat günü däl-de, şol günlerde geliň» diýdi. ¹⁵Reb hem oňa şeýle diýdi: «Ikiýüzlüler! Siziň haýsy biriňiz Sabat günü öküz ýa eşegini ahyryň başyndan çözüp, suwa ýakmaga äkitmeýär? ¹⁶Bu bolsa Ybraýymyň on sekiz ýyllap şeytan tarapyndan baglanan gyzy. Ol Sabat günü bu daňydan halas edilmeli dälmi?» ¹⁷Isa bu sözleri aýdanda, Oňa garşy çykýanlaryň hemmesi utandylar, Onuň edýän dabaraly işlerine bütin halaýyk begendi.

Gorçisa tohumy we hamyrmaýa

¹⁸Onsoň Isa şeýle diýdi: «Hudaýyň Patşalygy nämä meňzeýär? Men ony nämä meňzedeýin? ¹⁹Ol bir adamyň alyp, öz bagynda eken gorçisa tohumy ýalydyr. Ol ösüp, bir uly agaç boldy, gögün

gaşlary şahalarynda höwürtlelediler». ²⁰Ýene-de şeýle diýdi: «Hudaýyň Patşalygyny nämä meňzedeýin? ²¹Ol bir aýalyň alyp, bütin hamyr turşayança üç çanak una goşan hamyrmaýasy ýalydyr».

Dar gapy

²²Isa Iýerusalime tarap barşyna, şäherleriň, obalaryň içinden geçip sapak berýärdi. ²³Bir adam Oňa: «Ýa Reb! Halas boljaklar azmy?» diýdi. Isa olara şeýle diýdi: «²⁴Dar gapydan girmäge çalşyň, çünki size diýýärin: birentekler girjek bolar, ýöne başarmaz. ²⁵Öý eýesi turup, gapyny ýapanda, siz daşarda galyp: „Ýa Reb, gapyny bize aç“ diýip, gapyny kakmaga durarsyňyz. Emma Ol size: „Men sizi tanamaýaryn, nireden gelendigiňizi bilmeýärin“ diýip jogap berer. ²⁶Şonda siz şeýle diýersiňiz: „Biz Seniň öňünde iýip-içdik, Sen biziň köçelerimizde sapak berdiň“. ²⁷Emma Ol: „Men sizi tanamaýaryn, niredendigiňizi bilmeýärin diýip aýdýaryn ahyryn. Baryňyz ýanymdan aýrylyň, eý, nähak iş edenler“ diýer. ²⁸Ybraýymy, Yshagy, Ýakuby we ähli pygamberleri Hudaýyň Patşalygynda, özüňiziň bolsa daşaryk kowulanyňyzy göreniňizde, ol yerde aglama we diş gyjama bolar. ²⁹Gündogardan, günbatardan, demirgazykdan, günortadan adamlar gelip, Hudaýyň Patşalygynda saçak başynda oturlarlar. ³⁰Ine, ilkinjiler boljak ahyrkylyk bar we ahyrkylyk boljak ilkinjiler bar».

Eý Iýerusalim!

³¹Şol wagt käbir fariseýler gelip, Oňa: «Bu ýerden aýryl, git, Hirodes Seni öldürmek isleýär» diýdiler. ³²Isa olara şeýle diýdi: «Gidiň-de, ol tilkä aýdyň, ine, Men bu gün we ertir jynlary kowup şypa bererin, üçünji günü işimi bitirerin. ³³Ýöne Men bu gün, ertir we birigün ýol ýöremeli. Çünki bir pygamberiň Iýerusalimden daşarda ölmegi bolup biljek zat dälidir. ³⁴Eý Iýerusalim! Pygamberleri öldürýän, özüne iberilenleri daşlayan Iýerusalim! Bir towugyň jüýjelerini ganatlarynyň aşagyna ygnaýşy ýaly, Men hem näçe gezek seniň çagalaryňy üýsürjek boldum, emma siz islemediňiz! ³⁵Ine, öýüňiz size haraba bolup galýar. Men size aýdýaryn: siz: „Rebbiň adyndan gelen gutly bolsun“ diýene deňeç Meni görmersiňiz».

14-NJI BAP*Isa bir fariseýiň öýünde*

¹ Bir Sabat günü Isa fariseýleriň başlyklaryndan biriniň öýüne nahara geldi. Olar hem Ony göz astyna alýardylar. ² Ine, suw ýyg-nanma keselli bir adam Onuň garşysyna geldi. ³ Isa kanunçylara, fariseýlere ýüzlenip: «Sabat günü şypa bermek dogrumy ýa dogry dälmi?» diýdi. ⁴ Olar seslerini çykarmadylar. Isa hem ýaňky adamy ýanyna çekip, ony sagaldyp goýberdi. ⁵ Onsoň olardan: «Sabat günü sizden biriniň eşegi* ýa-da öküzi guýa gaçsa, ony derrew çykarmazmy?» diýip sorady. ⁶ Olar bu soraglara jogap berip bilmediler. ⁷ Isa çagyrylanlaryň töri saýlaýandyklaryny görüp, olara bir tymsal aýtdy: «⁸ Biri seni toýa çagylanda, baryp, töre geçme, ol senden has gadyrly birini hem çagyran bolaýmasyn. ⁹ Seni çagyran gelip, saňa: „Ýeriňi muňa ber“ diýäýmesin. Onsoň sen utanyp, iň pes ýerde oturmaly bolarsyň. ¹⁰ Çagyrylanyňda, seni çagyran ýanyňa gelip: „Eý dost! Töre geç“ diýer ýaly, baryp, iň pes ýerde otur. Onsoň saçak başynda özün bilen oturanlaryň ýanynda hormatyň bolar. ¹¹ Çünki kim özüni beýgeltse, peseler, özüni peseltse, beýgeler».

Kimleri nahara çagyrmaly

¹² Onsoň Isa Özüni çagyrana şeýle diýdi: «Öýlänlik ýa-da agşamlyk naharyny bereňde dostlaryňy, doganlaryňy ýa garyndaşlaryňy, ýa-da baý goňşularyňy çagyрма. Çagyrsaň, olar hem seni çagyryp, öwezini dolar. ¹³ Zyýapat bereňde garyplary, maýyplary, agsaklary, körleri çagy. ¹⁴ Olar saňa öwezini dolup bilmedikleri üçin, sen bagtly bolarsyň, çünki dogrularyň direlen wagty, saňa onuň öwezi berler». ¹⁵ Isa bilen bile saçak başynda oturanlaryň biri muny eşidende Oňa: «Hudaýyň patyşalygynda çörek iýjek ne bagtly!» diýdi. ¹⁶ Ol hem oňa şeýle diýdi: «Bir adam uly zyýapat berip, birtopar adamy çagyryr. ¹⁷ Nahar wagty bolanda çagyrylanlara: „Geliň, ähli zat taýýar“ diýip, hyzmatkärini iberýär. ¹⁸ Emma olaryň

* 14:5 Eşegi – iň gadymy golyazmalarda: «ogly».

bary, dilleşen ýaly, ötünç soramaga başlaýarlar. Ilkinjisi oňa: „Men bir bölek ýer satyn aldym, gidip şony görmeli. Haýyş edýärim, meni bagyşla“ diýýär. ¹⁹ Beýlekisi: „Men baş jübüt öküz satyn aldym, şolary barlamaga barýaryn. Haýyş edýärim, meni bagyşla“ diýýär. ²⁰ Ýene biri: „Men ýaňy öýlendim, şonuň üçin gelip bilmeýärim“ diýýär. ²¹ Hyzmatkär gelip, bulary agasyna habar berýär. Onsoň öý eýesi gaharlanyp, hyzmatkärine: „Tiz şäheriň köçelerini, ýollaryna git-de, garyplary, maýyplary, körleri, agsaklary, şu ýere getir“ diýýär. ²² Hyzmatkär: „Aga! Seniň aýdanyň ýerine ýetirildi, yöne entek hem ýer bar“ diýýär. ²³ Onsoň aga hyzmatkärine: „Ýollara, haýatlara bar-da, adamlary güýç bilen getir, öýüm dol-sun“ diýýär. ²⁴ Size aýdýaryn, çagyrylan adamlaryň ýekejesi hem Meniň zyýapat naharymdan datmaz».

Isanyň şägirtleri

²⁵ Uly märeke Isa bilen bile barýardy. Isa yzyna öwrülip, olara şeýle diýdi: «²⁶ Kim Meniň ýanyma gelip, atasyny, enesini, aýalyny, oglan-uşagyňy, doganyňy, uýasyny, hatda öz janyny hem ýigrenmese, Meniň şägirdim bolup bilmez. ²⁷ Kim öz haçyny göterip, Meniň yzyna düşmese, Meniň şägirdim bolup bilmez. ²⁸ Sizden biri bir minara saljak bolýar diýeli. Ol: „Muny tamamlamaga pulum ýetermikä?“ diýip, ilki oturyp, harjyny hasaplamazmy? ²⁹ Çünki binany tutup, soň işi tamamlap bilmez, muny görenleriň hemmesi oňa gülüp: ³⁰ „Bu adam salmaga başlady welin, yöne tamamlap bilmedi“ diýer. ³¹ Ýa-da bir patyşa başga bir patyşa bilen uruş etmäge barýar diýeli. On mün esger bilen üstüme gelyän yigrimi müňe garşylyk görkezmeği başarynmy diýip, ilki oturyp maslahatlaşmazmy? ³² Başarmajak bolsa, ol duşman entek uzakdaka, ilçi iberip, ýarasyk şertlerini sorar. ³³ Şeýlelikde, siziň her biriňiz bar zadyňyzdan el çekmeseňiz, Meniň şägirdim bolup bilmersiňiz. ³⁴ Duz gowy zatdyr, yöne ol öz tagamyny ýitirse, onda oňa näme bilen tagam berler? ³⁵ Ol ne ýere, ne-de döküne ýarar, ony daşaryk zyňarlar. Gulagy barlar eşiňsin!»

15-NJI BAP*Ýiten goýun tymsaly*

¹ Bütün salgytçylardyr günäkärler Isanyň aýdýanlaryny diňlejek bolup, Onuň daşyna üşüşýärdiler. ² Fariseýler bilen kanunçylar bolsa: «Bu adam günäkärleri kabul edýär, olar bilen bile nahar iýýär» diýip hünürdeşýärdiler. ³ Onsoň Isa olara şu timsaly aýtdy: «⁴ Sizden biriniň yüz goýny bar we olaryň birini ýitirýär diýeli. Ol togsan dokuzsyzny düzde goýup, tapýança, ýiteniň zyzndan gitmezmi? ⁵ Tapanda bolsa ony begenç bilen gerşine alyp, ⁶ öýüne geler. Onsoň dostlaryny, goňşularyny çagyryp: „Meniň bilen bile şatlanylň. Men ýiten goýnumy tapdym“ diýer. ⁷ Size aýdýaryn: şunuň ýaly, toba eden ýeke günäkär üçin, Gökde boljak şatlyk toba mätäç däl togsan dokuz dogry adam üçin bolan şatlykdan uly bolar».

Ýiten pul timsaly

«⁸ Ýa-da bir aýalyň on sany kümüş puly bar we olaryň birini ýitirýär diýeli. Ol çyrazy ýakyp, öýi süpürüp, tapýança, dykgat bilen ony gözlemezmi? ⁹ Tapanda bolsa öz joralaryny, goňşularyny çagyryp: „Meniň bilen bile şatlanylň. Men ýitiren pulumy tapdym“ diýer. ¹⁰ Şonuň ýaly, Men hem size aýdýaryn: toba eden ýeke günäkär üçin Hudaýyň perişdeleriniň arasynda şatlyk bolar».

Ýiten ogul timsaly

¹¹ Isa ýene-de şeýle diýdi: «Bir adamyň iki ogly bar eken. ¹² Kiçi ogly kakasyna: „Kaka, mal-mülkden maňa ýetenini ber“ diýýär. Kakasy hem baýlygyny ogullarynyň arasynda bölýär. ¹³ Birnäçe günden soň kiçi ogly bar-ýoguny toplap, bir daş ýurda gidýär, ol ýerde aýşy-eşretde ýaşap, mal-mülkünü sowurýar. ¹⁴ Baryny sowandan soň, ýaňky ýurda gaty açlyk düşüp, ol mätäçlik çekmäge başlaýar. ¹⁵ Şeýlelikde, baryp, şol ýurtlularyň birine günlükçi bolýar. Ol hem ony öz örülerine doňuz bakmaga ýollayar. ¹⁶ Oglanyň doňuzlaryň iyyän kösükleri bilen garnyny doýrasy gelyär, ýöne oňa hiç kim bermeýär. ¹⁷ Ol ahyrsoňy aýňalyp, öz-özüne şeýle diýýär: „Kakamyň günlükçilerinden birenteginiň artykmaç çörekleri

bar, men bolsam bu ýerde açlykdan öljek bolup ýörün! ¹⁸ Kakamyň ýanyna baryp oňa: kaka, Men Hudaýa* hem saňa garşy günä etdim. ¹⁹ Men indi seniň ogluň diýilmäge mynasyp däl, meni öz günlükçileriňden biri ýaly et“ diýeyin. ²⁰ Turup, kakasynyň ýanyna gidýär. Entek daşdaka, kakasy ony görüp, oňa ýuregi awaýar, ylgap baryp oglunyň boýnundan gujaklap, ony ogşayar. ²¹ Ogly oňa: „Kaka, men Hudaýa hem saňa garşy günä etdim. Men indi seniň ogluň diýilmäge mynasyp däl“ diýýär. ²² Emma kakasy hyzmatkärlerine şeýle tabşyryk berýär: „Derrew iň gowy dony getirin-de, oňa geýdiriň. Ellerine yüzük, aýaklaryna çaryk beriň. ²³ Baga bakylan göläni getirin-de, damagyny çalyň, iýip şatlanalyň! ²⁴ Çünki meniň bu oglum ölüdi, direldi, ýitipdi, tapyldy“. Şeýdip, olar toý etmäge başlaýarlar. ²⁵ Onuň uly ogly ekin meýdanynda eken. Gelip, öýe golaýlanda, aýdym-saz hem tans sesi gulagyna ilýär. ²⁶ Hyzmatkärleriň birini ýanyna çagyryp, munuň nämedigini sorayar. ²⁷ Ol hem oňa: „Doganyň geldi. Kakaň ony sag-aman zyzyna alany üçin, бага bakylan göläniň damagyny çaldy“ diýýär. ²⁸ Ol gaharlanyp, içerik girmejek bolýar. Kakasy daşaryk çykyp, oňa ýalbarýar. ²⁹ Emma ol kakasyna jogap berip diýýär: „Ine, näçe ýylldyr, men saňa hyzmat edýärim, seniň buýruklaryňa hiç haçan garşy çykamok. Muňa garamazdan, öz dostlarym bilen şatlyk eder ýaly, sen maňa hiç haçan bir çebiş hem bermediň. ³⁰ Emma bütün baýlygyny ah-laksyz aýallara ýoklan bu ogluň gelende, sen onuň üçin бага bakylan göläniň damagyny çalyrsyň“. ³¹ Kakasy oňa: „Oglum, sen hemişe meniň ýanymda, meniň bar zadym seniňki. ³² Ýöne şatlyk edip, begenişmek gerek, çünki doganyň ölüdi, direldi, ýitipdi, tapyldy“ diýýär.

16-NJY BAP*Hilegär iş dolandyryjynyň timsaly*

¹ Isa şägirtlerine yüzlenip şeýle diýdi: «Bir baý adamyň iş dolandyryjysy bar eken. Oňa: „Iş dolandyryjyň seniň mal-mülkünü dargadyň“ diýip şikaýat edýärler. ² Baý ony ýanyna çagyryp: „Sen

* 15:18 Hudaýa – grekçede: «Göge».

barada meniň bu eşidýänlerim näme! Iş dolandyryşyň babatda hasabat ber, çünki sen indi iş dolandyryjy bolup bilmeyärsiň“ diýýär. ³ Iş dolandyryjy öz-özüne şeýle diýýär: „Näme ederkäm? Agam meniň işimi elimden alýar. Gazy gazmagy başarmaýaryn, dilenmäge utanýaryn. ⁴ İşimi elden beremde, halk meni öýüne kabul eder ýaly, näme etjegimi bilýäriň“. ⁵ Şeýlelikde, agasyna bergili adamlary ýekän-ýekän çagyryp, birinjisine: „Meniň agama näçe bergiň bar?“ diýýär. ⁶ Ol: „Ýüz çanak zeytun ýagy“ diýýär. Oňa: „Borçnamaňy al, derrew otur-da, şony elli edip ýaz“ diýýär. ⁷ Onsoň başga birine: „Seniň näçe bergiň bar?“ diýýär. Ol hem: „Ýüz çanak bugdaý“ diýip jogap berýär. Oňa-da: „Borçnamaňy al-da, şony segsen edip ýaz“ diýýär. ⁸ Agasy bu hilegär iş dolandyryjyny paýhasly hereket edeni üçin öwýär. Çünki bu döwrüň ogullary öz nesline garşy hereket etmekde nur ogullaryndan paýhaslydyr. ⁹ Size aýdýaryn: mal-mülküňiz tükenende, olar sizi ebedi mesgenlere kabul eder ýaly, dünýäniň hileli baýlygy bilen dost gazanyň».

Baýlyk we ynamlylyk

«¹⁰ Az zatda ynamly bolan köp zatda hem ynamlydyr, az zatda hilegär bolan köp zatda hem hilegärdir. ¹¹ Şeýlelikde, dünýäniň hileli baýlygynda ynamly bolmadyk bolsaňyz, çyn baýlygy size kim ynanar? ¹² Kesekiniň maly barada ynamly bolmadyk bolsaňyz, özüňiziňkini size kim berer? ¹³ Hiç bir hyzmatkär iki hojaýyna hyzmat edip bilmez. Çünki ol ýa birini ýigrenip, ol birini söýer, ýa-da birine wepaly bolup, ol birini äsgermezlik eder. Siz hem Hudaýa, hem mammona* hyzmat edip bilmersiňiz». ¹⁴ Puly söýýän fariseýler bu sözleri eşidip, Isa güldüler. ¹⁵ Isa olara şeýle diýdi: «Siz özüňizi adamlaryň ýanynda aklaýarsyňyz, ýöne Hudaý ýüregiňizi bilýändir. Adamlar arasynda yokary saýylýan zat Hudaý ýanynda ýigrenjidir. ¹⁶ Kanun we Pygamberler ýazgylary Ýahýanyň zamanyna çenli bildirildi. Hudaýyň Patyşalygynyň hoş habary şondan bäri wagyz edilip gelinýär, her kim zor bilen oňa girýär. ¹⁷ Emma Gök bilen Ýeriň geçip gitmegi Mukaddes Kanundan ýekeje

* 16:13 *Mammon* – pul.

nokadyň gaçyp galmagyndan aňsatdyr. ¹⁸ Aýalyny aýryp, başga aýala öýlenen her kes zyna edýändir, äriden aýrylan aýala öýlenen-de zyna edýändir».

Baý we geday

«¹⁹ Bir baý adam bar eken. Ol gyr myzy we nepis keteniden tiki-len eşikler geýnip, her gününü toý-meýlisde geçirer eken. ²⁰ Onuň gapysynyň agzynda tutuş bedenini baş tutan Lazar atly bir geday ýatar eken. ²¹ Ol baýyň saçagyndan dökülen owuntyklary ýmegiň arzuwynda eken. Itler hem gelip, onuň başyny ýalar eken. ²² Geday ölende, perişdeler ony Ybraýymyň gujagyna äkidýärler. Soň baý hem ölüp, jaýlanýar. ²³ Ol dowzahda gynalyp ýörkä, gabagyny galdyryp, uzakdan Ybraýymy, onuň gujagyndaky Lazary görýär. ²⁴ Şonda gygyryp: „Eý, Ybraýym ata! Maňa rehim et, Lazary iber, barmagynyň başyny suw bilen ölläp, meniň dilimi sowatsyn. Çünki bu ýalynda azap çekýäriň“ diýýär. ²⁵ Emma Ybraýym şeýle diýýär: „Eý ogul! Sen öz yaşaşyňda oňat zatlar alanyňy, Lazaryň bolsa erbet zatlar alanyny ýadyňa sal, indi ol bu ýerde rahatlyk görýär, sen azap çekýärsiň. ²⁶ Mundan başga hem, bu ýerden siz tarapa geçjek bolýanlar, ol ýerden hem biz tarapa geçjek bolýanlar geçip bilmez ýaly, biz bilen siziň arasynda uly uçut goýlupdyr“. ²⁷ Ol-da şeýle diýýär: „Eý ata! Haýyş edýäriň, ony meniň atamyň öýüne iber. ²⁸ Çünki meniň baş doganym bar. Olar bu gynalýan ýere gelmez ýaly, Lazar baryp habar etsin“. ²⁹ Emma Ybraýym: „Olar-da Musanyň, pygamberleriň ýazgylary bar, şolara gulak assynlar“ diýýär. ³⁰ Ol hem: „Ýok, eý Ybraýym ata! Olar diňe ölülerden biri ýanlaryna barsa toba ederler“ diýýär. ³¹ Ybraýym oňa şeýle diýýär: „Olar Musa hem pygamberlere gulak asmaýan bolsalar, onda ölülerden biri direlse-de ynanmazlar“».

17-NJI BAP

Günä, iman we wezipe

¹ Isa şägirtlerine şeýle diýdi: «Adamlaryň günä etmegine sebäp bolýan zatlaryň gelmezligi mümkin däl, ýöne olary getiren adamyň gününe waý! ² Bu çagalaryň biriniň günä etmegine sebäp bolmaktan,

boýnundan bir degirmen daşy asylyp, deňze taşlanmak onuň üçin oňat bolardy. ³ Habardar boluň! Doganyň günä etse, oňa käýe, toba etse, ony bagyşla. ⁴ Ol saňa garşy günde ýedi gezek günä etse, ýedi gezek-de ýanyaňa gelip: „Toba edýäriň!“ diýse, ony bagyşla». ⁵ Resullar Rebbe: «Biziň imanymyzy köpelt!» diýdiler. ⁶ Reb şeýle diýdi: «Eger siziň bir gorçisa dānesi ýaly imanyňyz bolup, şu tut agajyna: „Şu ýerden goparyl-da, deňizde göger!“ diýsediniňiz, ol size gulak asar. ⁷ Emma sizden kim ýer sürýän ýa-da çopançylyk edýän hyzmatkāri bolup, ol düzden öýe gelende: „Tiz gel-de, saçak başyna geç“ diýer? ⁸ Gaýtam, oňa: „Meniň agşamlygymy taýýarla, biliňi guşa-da, iýip-içýänçäm, maňa gulluk et, sen onsoň iýip-içersiň“ diýmezmi? ⁹ Buýruklaryny berjaý edeni üçin, ol hyzmatkāre minnetdarlyk bildirermi? Gūman etmeýäriň. ¹⁰ Siz hem özüňize buýrulan āhli zady berjaý edeniňizden soň: „Biz dereksiz hyzmatkārlerdiris, biz diňe öz wezipāmizi berjaý etdik“ diýiň».

On heýwere keselli

¹¹ Isa Iýerusalime tarap barýarka, Samariýa bilen Jelile arasyndaky serhedniň boýy bilen gitdi. ¹² Baryp bir oba girende, Oňa endamy pis açan on adam sataşdy. Olar daşda durup, ¹³ gaty ses bilen: «Isa Ussat, bize rehim et!» diýdiler. ¹⁴ Isa olary görüp: «Baryň, ruhanylara görnüň» diýdi. Olar ýoldakalar keselden gutuldylar. ¹⁵ Olaryň biri sagalanyny görende, gaty ses bilen Hudaýy şöhratlandyryp yzyna öwrüldi. ¹⁶ Ol Isanyň aýagyna yuzin ýykylyp, Oňa minnetdarlyk bildirdi. Bu adam samariýalydy. ¹⁷ Isa şeýle diýdi: «Keselden gutulanlar on dālmidi? Galan dokuzy hany? ¹⁸ Bu ýat adamdan başga yzyna öwrülip, Hudaýy şöhratlandyran bolmadymy?» ¹⁹ Onsoň oňa: «Tur, git, ima nyň seni halas etdi» diýdi.

Hudaýyň Patşalygy haçan geler?

²⁰ Fariseýler Hudaýyň Patşalygynyň haçan geljegini ondan soňranlarynda, Isa olara şeýle jogap berdi: «Hudaýyň Patşalygy ne gōze görnüp geler, ²¹ ne-de „Ine, bu ýerde!“ ýa-da „Ine, ol ýerde!“ diýerler. Çünki Hudaýyň Patşalygy siziň içiniňdedir». ²² Onsoň şagirtlerine şeýle diýdi: «Ynsan Oglunyň günlerinden birini görmegi

küýsejek wagtyňyz gelyär, ýōne ony görmersiňiz. ²³ Size: „Ine, şu yerde“ ýa-da „Ine, ol yerde“ diýerler. Gitmāň, olaryň yzyna düşmāň! ²⁴ Çünki ýyldyrym Gōgūň bir ujundan çakyp, ol ujuny-da nāhili ýagtyldýan bolsa, Ynsan Ogly hem Öz gününde şeýle bolar. ²⁵ Ýōne Ol öňürti köp görgi görmeli, bu nesil tarapyndan ret edil-melidir. ²⁶ Nuhuň günlerinde nāhili bolan bolsa, Ynsan Oglunyň günlerinde-de şeýle bolar. ²⁷ Adamlar Nuhuň gāmā mūnen gününe deñeç iýýär, içýär, öýlenýär we āre çykārdylar. Soň tupan turup, hemmesini dargatdy. ²⁸ Lutuň günlerinde hem şonuň ýaly boldy: adamlar iýýär, içýär, alýar, satýar, ekýär we dikýārdiler. ²⁹ Emma Lutuň Sodomdan çykan günü Gōkden ot bilen kükürt ýagyp, hemmesini dargatdy. ³⁰ Ynsan Oglunyň görünjek gününde hem şeýle bolar. ³¹ Şol gün özi öýüň üçeginde bolup, zatlary öýüň içinde bolan adam olary aljak bolup, aşak inmesin. Şonuň ýaly, ekin meýdanyndaky hem yzyna öwrülmesin. ³² Lutuň aýalyny ýada salyň! ³³ Kim janyny saklamaga çalyşsa, ony ýitirer, kim janyny ýitirse, ony diri saklar. ³⁴ Size aýdýaryn: ol gije bir düşekde iki adam bolar, biri alnar, biri goýlar. ³⁵ Bilelikde galla üweýän iki aýal bolar, biri alnar, ol biri goýlar. ³⁶ Ekin meýdanynda iki adam bolar, biri alnar, biri goýlar». ³⁷ Oňa yuzlenip: «Ýa Reb, nirede?» diýdiler. Ol hem: «Maslyk nirede bolsa, garaguşlar hem şol ýere üýşüşýāndir» diýip jogap berdi.

18-NJI BAP

Hemişe doga

¹ Hemişe doga edip, asla ruhdan düşmezligiň zerurlygy hakda hem Isa Öz şagirtlerine bir tımsal aýtdy: «² Bir şāherde Hudaýdan gorkmāyan, adamlary āsgermeýān bir kazy bar eken. ³ Şol şāherde bir dul hatyn hem bar eken. Ol gelip: „Dawagārimden meniň hakymy alyp ber“ diýýär. ⁴ Kazy birnāçe wagtlap etmeýär. Soň bolsa öz-özüne şeýle diýýär: „Men Hudaýdan gorkmasam-da, adamlary āsgermesem-de, ⁵ üznüksiz gelip, meni bizar etmez ýaly, bu dul hatynyň hakyny alyp bereýin. Çünki maňa köp ezýet berýär“». ⁶ Reb şeýle diýdi: «Adalatsyz kazynyň aýdýanyna gulak asyň. ⁷ Hudaý gije-gündiz Özüne yuz tutup, perýat edýän saýlananlarynyň hakyny

almazmy? Olaryň hakyny almagy gijikdirermi? ⁸ Size diýýärin: haklaryny tiz alar. Emma Ynsan Ogly gelende ýeriň yüzünden iman taparmy?»

Fariseý we salgytçy

⁹ Öz dogrulygyna bil baglap, beýlekileri kemsidýän käbir adamlara Isa şu timsaly aýtdy: «¹⁰ Iki adam doga etjek bolup, ybadathana gidýär. Olaryň biri fariseý, biri-de salgytçy eken. ¹¹ Fariseý durup, öz içinden şeýle doga edýär: „Eý Hudaý! Men başga adamlar kimin talaňçy, egri, zynagär we bu salgytçy ýaly-da däl digime şükür edýärin. ¹² Men hepdede iki gezek oraza tutýaryn, bütin girdejimden zekat berýärin“. ¹³ Salgytçy bolsa daşda durýar. Ol gabagyny Göge galdyrmaga hem ýürek etmeyär, ýöne gursagyna urup: „Eý Hudaý! Men günäkäre rehim et!“ diýýär. ¹⁴ Size aýdýaryn, fariseý däl, şu adam aklanyp, öýüne gidýär, çünki her kim özüni beýgeltse, peseler, özüni peseltse, beýgeler».

Isa çagalara ak pata berýär

¹⁵ Kiçijik çagalara elini degirsin diýip, olary Isanyň ýanyna getirýärdiler. Şagirtleri muny görenlerinde olara käyediler. ¹⁶ Emma Isa olary ýanyna çagyryp, şeýle diýdi: «Degmäň, çagalalar Meniň ýanyma gelsin, olary bökdemäň. Çünki Hudaýyň Patşalygy şular ýalylyrnykydyr. ¹⁷ Size dogrusyny aýdýaryn: kim Hudaýyň Patşalygyny bir çaga ýaly kabul etmese, ol ýere asla girip bilmez».

Baylyk hem ebedi ýaşayş

¹⁸ Bir başlyk Ondan: «Ýagşy Mugallym! Men ebedi ýaşayş miras almak üçin näme etmeli?» diýip sorady. ¹⁹ Isa oňa şeýle jogap berdi: «Näme üçin Maňa ýagşy diýýärsiň? Bir Hudaýdan başga hiç kim ýagşy däl. ²⁰ Sen tabşyryklary bilýänsiň: zyna etme, adam öldürme, ogrylyk etme, ýalan güwälik berme, ataňy, eneňi syla». ²¹ Ol: «Men bularyň hemmesiniň ýaşlygyndan bári berjaý edip gelýärim» diýdi. ²² Isa muny eşidende oňa: «Seniň ýene bir zadýň kem. Nämäň bar bolsa, baryny sat-da, garyplara payla, Gökde hazynaň bolar. Onsoň gel, Meniň yzma düş» diýdi. ²³ Ol bu

sözleri eşidende, gaty tukat boldy, çünki çakdanaşa baýdy. ²⁴ Isa onuň tukatlygyny görüp, şeýle diýdi: «Barlylara Hudaýyň Patşalygyna girmek nähili çetin! ²⁵ Bir düýäniň inňäniň gözünden geçmegi, barly adamyň Hudaýyň Patşalygyna girmeginden aňsatdyr». ²⁶ Muny eşidenler: «Onda kim gutulyp biler?» diýdiler. ²⁷ Ol: «Ynsan üçin mümkin däl zatlar, Hudaý üçin mümkindir» diýdi. ²⁸ Petrus Oňa: «Ine, biz ähli zadymyzy taşlap, Seniň yzyňa düşdük» diýdi. ²⁹ Isa olara şeýle diýdi: «Size dogrusyny aýdýaryn: Hudaýyň Patşalygynyň hatyrasy üçin öýüni, aýalyny, doganlaryny, ene-atasyny ýa-da oglan-uşagyny taşlap, ³⁰ bu zamanda köp esesini we geljek döwürde ebedi ýaşayşy almak ýokdur».

Isa ölüp direljegini ýene aýdýar

³¹ Isa on iki şagirdi çete çekip, şeýle diýdi: «Ine, biz Iýerusalime barýarys. Ynsan Ogly hakda pygamberler arkaly ýazylanlaryň hemmesi berjaý bolar! ³² Çünki Ol milletlere tabşyrylar. Olar Oňa gülerler, masgaralarlar, Onuň üstüne tükürerler we Ony gamçylap öldürerler. ³³ Ýöne ölerden üç günden soň Ol direler». ³⁴ Şagirtler bu zatlaryň hiç birine düşünmediler. Bu sözleriň manysy olardan gizlenipdi. Olar Onuň näme hakda gürrüň edýänini bilmediler.

Bir körüň gözi açylýar

³⁵ Isa Eriha golaýynda, ýoluň kenarynda bir kör adam dilegçilik edip otyrды. ³⁶ Ol halaýygyň gapdalyndan geçip barýanyňy eşidip: «Bu näme?» diýip sorady. ³⁷ Oňa: «Nasyraly Isa geçip barýar» diýip habar berdiler. ³⁸ Ol hem: «Eý, Dawut Ogly Isa! Maňa rehim et!» diýip gygyrdy. ³⁹ Önden barýanlar sesini çykarmasyn diýip, oňa käyediler, ýöne ol öňküden hem gaty: «Dawut Ogly! Maňa rehim et!» diýip gygyrdy. ⁴⁰ Isa durdy-da, ol adamy getirsinler diýip buýruk berdi. Ol golaý gelende, Isa ondan: ⁴¹ «Seniň üçin näme etmegimi isleýärsiň?» diýip sorady. Ol: «Ýa Reb! Gözüm görsün» diýdi. ⁴² Isa oňa: «Gözün görsün! Imanyň saňa şypa berdi» diýdi. ⁴³ Onuň gözleri derrew görensoň, Hudaýy şöhratlandyrdy-da, Isanyň yzyna düşüp gidiberdi. Bütin halaýyk muny görüp, Hudaýa alkyş okady.

19-NJY BAP*Isa bilen Zakkay*

¹ Isa Eriha girip, onuň içinden geçip barýardy. ² Ine, ol ýerde baş salgytçy bolan Zakkay atly bir baý adam bardy. ³ Zakkay Isanyň kimdigini görjek boldy, ýöne märeke zerarly görüp bilmedi, çünki boýy gysgady. ⁴ Şeýlelikde, Ony görmek üçin ylgap, öňe geçdi-de, bir ýabany injir agajynyň üstüne çykdy, çünki Isa şol ýoldan gelyärdi. ⁵ Isa ol ýere gelende, ýokary seredip, Oňa: «Zakkay! Tiz aşak düş, çünki Men bu gün seniň öýünde galmaly» diýdi. ⁶ Ol hem tiz aşak düşüp, Ony şatlyk bilen kabul etdi. ⁷ Halaýyk muny görüp: «Bir günäkäriň öýüne myhman boldy» diýşip, hüňürdemäge başladylar. ⁸ Zakkay bolsa galyp, Rebbe: «Ine, ýa Reb! Men baýlygymyň ýarysyny garyplara berýärim. Kimiň-de zadyny aldaw bilen alan bolsam, dört esse edip gaýtaryp bereýin» diýdi. ⁹ Isa oňa şeýle diýdi: «Bu gün bu öýe gutulyş geldi, çünki bu adam hem Ybraýymyň ogullarynyň biri. ¹⁰ Ynsan Ogly ýitenleri agtaryp, halas etmäge gelendir».

Sadyklyk synagy

¹¹ Bu zatlary diňläp durkalar, Isa bir timsal bilen sözünüň üstünü ýetirdi. Çünki Ol Iýerusalimiň golaýyndady, halaýyk hem Hudaýyň Patyşalygy tiz görner diýip güman edýärdi. ¹² Isa şonuň üçin şeýle diýdi: «Bir asylzada özüne patyşalyk alyp geljek bolup, bir uzak ýurda ýola düşýär. ¹³ Ol hyzmatkärlerinden onusyny çagyryp, olara: „Men gelyänçäm, şu puly işlediň“ diýip, on mina pul berýär. ¹⁴ Emma ildeşleri ony ýigrenýän eken. Onuň yzundan ilçiler iberip: „Bu adamyň biziň üstümüzden patyşalyk etmegini islemeýäris“ diýýärler. ¹⁵ Ol patyşalygy alyp, yzyna gelende, kimiň näme gazanany biljek bolup, pul beren hyzmatkärlerini ýanyna çagyryr. ¹⁶ Birinjisi gelip, şeýle diýýär: „Aga! Seniň bir minañ ýene on mina gazandy“. ¹⁷ Oňa: „Berekella, ýagşy hyzmatkär! Az zatda sadyk bolanyň üçin, on şähere häkim bol“ diýýär. ¹⁸ Ikinjisi gelip: „Aga! Seniň bir minañ ýene baş mina gazandy“ diýýär. ¹⁹ Muňa hem: „Sen-de baş şähere häkim bol“ diýýär. ²⁰ Onsoň beýlekisi gelip,

şeýle diýýär: „Aga! Ine, seniň bir minañ, men ony elýaglyga düwüp sakladym. ²¹ Çünki hysryz adamdygynyň üçin senden gorkdum. Sen goýmadygyny alyarsyň, ekmedigiňi orýarsyň“. ²² Agasy oňa şeýle diýýär: „Eý, erbet hyzmatkär, seni öz agzyň bilen höküm ederin! Sen meniň hysryz adamdygymy, goýmadygymy alyanymy, ekmedigimi orýanymy bilýärmidiň? ²³ Onda öwrülip gelenimde, peýdasy bilen alar ýaly, pulumy näme üçin pul işledýänlere bermediň?“ ²⁴ Onsoň ol ýerde duranlara diýýär: „Minany ondan alyň-da, on minala beriň“. ²⁵ Oňa: „Aga, onuň özünde on mina bar!“ diýýärler. ²⁶ Ol jogap berýär: „Men size diýýärim, kimde bar bolsa, oňa berler, kimde ýok bolsa, onuň elindäki hem alnar. ²⁷ Üstlerinden patyşalyk etmegimi islemeýän duşmanlarymy bolsa şu ýere getirin-de, gözümüň alnynda öldürin“.

Isanyň Iýerusalime girişi

²⁸ Isa bulary aýdyp bolansoň, öňe düşüp, Iýerusalime tarap ugurdy. ²⁹ Zeytun diýen dagyň etegindäki Beytfajy bilen Beýtaniya golaýlanda, şägirtlerinden ikisini ýollap, şeýle diýdi: «³⁰ Öňünüzdäki oba baryň. Oba gireniňizde daňlygy duran bir taýhar taparsyňyz, üstüne şu wagta çenli hiç kim münen däl. Şony çözüň-de, alyp geliň. ³¹ Eger biri sizden: „Näme üçin ony çözüärsiňiz?“ diýip sorasa: „Bu taýhar Rebbe gerek“ diýiň». ³² Ýollananlar gidip, baryny Onuň aýdyşy ýaly tapdylar. ³³ Taýhary çözüp durkalar, onuň eýeleri: «Taýhary näme üçin çözüärsiňiz?» diýip soradylar. ³⁴ Olar hem: «Bu taýhar Rebbe gerek» diýdiler. ³⁵ Taýhary Isanyň ýanyna getirip, öz egin-eşiklerini onuň üstüne atdylar-da, Isany oňa mündürdiler. ³⁶ Ol gidip barýarka, halk öz eginbaşlaryny ýola düşýärdi. ³⁷ Isa Zeytun dagynyň eňňidine golaýlanda, şägirtleriň bary gören bütin mugjyzalaryna begenip, Hudaýy şöhratlandyrmaga başladylar. ³⁸ Olar: «Rebbiň adyndan gelyän Patyşa gutly bolsun! Gökde parahatlyk, iň ýokarlarda şöhrat!» diýýärdiler. ³⁹ Halaýygyň arasyndan käbir fariseýler Isa: «Mugallym! Şägirtleriňe käye!» diýdiler. ⁴⁰ Emma Ol: «Size aýdýaryn: olar dymşa, daşlar gygyryşar» diýdi.

Isa İyerasalim üçin aglaýar

⁴¹ Isa İyerasalim şäherine golaýlanda, ony görüp aglady. ⁴² Diýdi: «Wah, sen, hawa, sen nämäniň özüne parahatlyk getirjegini şu gününde bir bilseňdiň! Ýöne ol entek seniň gözlerindən gizlin. ⁴³ Seniň başyňa şeýle günler geler: duşmanlaryň daşyňa garymlar gazyp, seni gurşar, her ýandan gysyp-gowrar. ⁴⁴ Seni, içindäki çagalary ýere ýegsan eder, içinde daş üstünde daş goýmaz, çünki sen Hudaýyň özüne gelen wagtyny bilmediň».

Isa satyjylary ybadathanadan kowýar

⁴⁵ Onsoň Isa ybadathana girip, ol ýerdäki satyjylary kowmaga başlady. ⁴⁶ Olara: «„Meniň öýüm doga öýüdir“ diýip ýazylydyr, siz muny garakçylaryň sürenine öwürdiňiz» diýdi. ⁴⁷ Ol her gün ybadathanada sapak beryärdi. Baş ruhanylar, kanunçylar we halkyň baştutanlary bolsa Ony heläk etmegiň küýündediler. ⁴⁸ Ýöne munuň yoluny tapyp bilmeýärdiler, çünki bütün halk Onuň agzyna garaýardy.

20-NJI BAP*Isanyň ygtyýary*

¹ Günleriň birinde Isa ybadathanada halka sapak berip, Hoş Habary wagyz edip otyrka, baş ruhanylar, kanunçylar we ýaşullar Onuň üstüne gelip, ² Oňa: «Bize aýt, göreli, Sen haýsy ygtyýar bilen bu zatlary edýärsiň? Bu ygtyýary Saňa kim berdi?» diýdiler. ³ Ol şeýle diýdi: «Men-de sizden bir zat sorajak. Maňa aýdyň, göreýin, ⁴ Ýahýanyň çokundymasy Gökdenmidi ýa-da ynsandan?» ⁵ Olar hem özara pikir alşyp, şeýle diýişdiler: «Eger: „Gökden“ diýsek, Ol bize: „Onda, nämä üçin oňa iman getirmediniňiz?“ diýer. ⁶ Eger-de: „Ynsandan“ diýsek, bütün halaýyk bizi daşlar, çünki Ýahýanyň pygamberdigine halkyň ynamy bar». ⁷ Şeýlelikde: «Biz onuň niredendigini bilmeýäris» diýip jogap berdiler. ⁸ Isa hem: «Men-de size bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýänimi aytmaryn» diýdi.

Üzümlük we bagbanlar tymsaly

⁹ Soňra halka şu tymsaly aýtmaga durdy: «Bir adam üzümlük gurap, ony bagbanlara ekerine berip, uzak wagtlaýyn ýola gidýär. ¹⁰ Möwsümi gelende, üzümligiň miwesinden bersinler diýip, bagbanlara bir hyzmatkärini iberýär. Emma bagbanlar ony ýenjip, boş kowup goýberýärler. ¹¹ Ol başga bir hyzmatkärini iberýär, bagbanlar ony-da ýenjip, biabraý edip, boş kowup goýberýärler. ¹² Ol üçünjini-de iberýär. Olar ony hem ýaralap, daşaryk taşlaýarlar. ¹³ Onsoň üzümligiň eýesi: „Men nämä etmeli? Gel, öz söýgüli oglumy iberýin, belki, ony sylarlar“ diýýär. ¹⁴ Bagbanlar bolsa ony görenlerinden, özara pikir alşyp: „Mirasdar şu, şuny öldüreläň, miras bize galar“ diýişýärler. ¹⁵ Şeýlelikde, ony-da üzümlükden daşaryk taşlaýarlar we öldürýärler. Indi üzümligiň eýesi bulara nämä eder? ¹⁶ Ol gelip bu bagbanlary heläk eder-de, üzümligi başgalaryna berer». Halk muny eşidip: «Hernä, beýle bolmasyn!» diýdi. ¹⁷ Isa olara bakyp, şeýle diýdi: «Onda, „Ussalaryň ret eden daşy, burçuň başy boldy“ diýen ýazgynyň manysy nämä? ¹⁸ Kim bu daşyň üstüne ýykylsa, bölek-bölek bolar, ol biriniň üstüne gaçsa, ony mynjyradar». ¹⁹ Kanunçylar bilen baş ruhanylar Ony şol sagatda tutmagyň yoluny agtardylar, çünki bu tymsaly özlerine kakdyryp aýdanyňy aňdylar. Ýöne halkdan gorkýardylar.

Kaýsaryňky kaýsara

²⁰ Ony göz astyna aldylar we gepde tutup, häkimiň höküm hem ygtyýaryna bersinler diýip, dogrusyraýan birnäçe ıçalyny Onuň yzyna saldylar. ²¹ Şeýlelikde, ıçalylar Oňa sorag berip, şeýle diýdiler: «Mugallym! Biz Seniň dogry zady aýdyp öwredýäniňi, adamlaryň derejesine bakman, Hudaýyň yoluny hakykat yüzünden öwredýäniňi bilýäris. ²² Biziň kaýsara salgyt tölemegimiz dogrumy ýa dälmi?» ²³ Isa olaryň hilesine düşünişip: ²⁴ «Maňa bir dinary görkeziň. Onuň yüzündäki surat bilen ýazgy kimiki?» diýdi. Olar: «Kaýsaryňky» diýip jogap berdiler. ²⁵ Ol: «Onda, kaýsaryňkyny kaýsara, Hudaýyňkyny Hudaýa beriň» diýdi. ²⁶ Olar halkyň ýanynda Ony sözünde tutup bilmän, beren jogabyna geňirgenişip, seslerini çykarmadylar.

Direliş barada sorag

²⁷ Ölümden direlme ýokdur diýýän saddukeýleriň käbiri Isanyň ýanyna gelip, Oňa şeýle sorag berdiler: «²⁸ Mugallym! Musa bize bir adamyň dogany zürýatsyz ölüp, zynda aýaly galsa, dogany onuň aýalyny alyp, doganyna nesil yetiştirmelidir diýip ýazydyr. ²⁹ Ýedi dogan bardy. Birinjisi bir aýal alyp, zürýatsyz öldi. ³⁰ Ikinjisi we üçünjisi hem şol aýaly aldy. ³¹ Şeýdip, ýedisi hem yzlarynda zürýat galdyрман öldüler. ³² Ahyrsoňy aýal hem öldi. ³³ Indi ölüler direlende, bu aýal olaryň haýsysynyň aýaly bolar? Çünki ýedisi hem ony aýal edinipdiler». ³⁴ Isa olara şeýle diýdi: «Bu döwrüň adamlary öýlenýändir, äre çykýandyr. ³⁵ Ýöne ol döwre, ölülerden direlişe ýetmäge mynasyp görülenler ne öýlener, ne-de äre çykar. ³⁶ Artykmaç, ölüp hem bilmez, çünki olar perişdeler ýalydyr. Direlişiň ogludyklary üçin Hudaýyň ogludylar. ³⁷ Musa-da ölüleriň direlýändigini ýanan çaly baradaky bapda görkezýär. Ol şol ýerde Rebbi „Ybrayymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy“ diýip atlandyryýar. ³⁸ Ol ölüleriň däl-de, dirileriň Hudaýydyr, çünki Onuň ýanynda hemmeler diridir». ³⁹ Kanunçylaryň käbirleri: «Mugallym, gowy aýtdyň!» diýdiler. ⁴⁰ Oňa gaýtadan sorag bermäge ýürek etmediler.

Mesih kimiň ogly?

⁴¹ Onsoň Isa olara diýdi: «Nämüçin Mesih Dawudyň Ogludyr diýýärler? ⁴² Dawudyň özi Zebur kitabynda şeýle diýýär: „Reb meniň Rebbime diýdi: Duşmanlaryňy aýaklaryňa basgançak edýänçäm, ⁴³ Meniň sagymda otur“. ⁴⁴ Dawut Oňa Reb diýýär. Ol nähili onuň ogly bolýar?» ⁴⁵ Bütün halk Oňa gulak asyp otyrka, Isa şägirtlerine şeýle diýdi: «⁴⁶ Kanunçylardan ägä boluň! Olar uzyn geýimler geýnip gezmegi halaýandyr, bazar ýerinde salam almagy, sinagogalarda baş kürsüleri, zyýapatlarda töri halaýandyr. ⁴⁷ Olar dul hatynlaryň öýlerini talap, göz üçin uzyn-uzyn dogalar okan bolýandyr. Bular has agyr jeza sezewar bolar».

21-NJI BAP*Dul hatynyň çörek puly*

¹ Isa gabagyny galdyranda, baý adamlaryň öz peşgeşlerini ybadathananyň hazynasyna atyp duranyny gördi. ² Ol bir garyp dul hatynyň hem pul atanyny görüp, ³ şeýle diýdi: «Size dogrusyny aýdýaryn, bu garyp dul hatyn hemmeden kän atdy. ⁴ Çünki olaryň hemmesi Hudaýyň sandygyna özlerinden artany atdylar, bu hatyn bolsa garyplygyna garamazdan, bütün çörek puluny atdy».

Ahyrzaman alamatlary

⁵ Şägirtleriniň käbiri ybadathananyň gymmatbaha daşlar hem peşgeşler bilen bezelgidigini aýdanlarynda, Isa: ⁶ «Şeýlelikde, günler geler welin, şonda bu ýerde görýän zatlaryňyzdan daş üstünde daş galmaz, hemmesi dargar» diýdi. ⁷ Ondan: «Mugallym! Bu zatlar haçan bolar? Bularyň boljak mahalynda näme alamat peýda bolar?» diýip soradylar. ⁸ Ol şeýle jogap berdi: «Habardar boluň, sizi aldaýmasynlar! Çünki köpler Meniň adym bilen gelip, „Men – Ol“ we „Wagt golaýlady“ diýerler. Olaryň yzyna düşmäň. ⁹ Uruşlar hem gozgalaňlar barada habar eşideniňizde gorkmaň. Bu zatlar önürti bolmalydyr, ýöne dünýäniň soňy tiz gelmez». ¹⁰ Onsoň Isa olara şeýle diýdi: «Millet-millete, patyşalyk-patyşalyga garşy çykar. ¹¹ Aýry-aýry ýerlerde güýçli ýer titremeler, açlyk hem gyrgynçylyk, gorkunç wakalar, Gökden uly alamatlar bolar. ¹² Ýöne bu-lardan öň, Meniň adym üçin size el urarlar, yzarlarlar, eltip sinagogalara, zyndanlara tabşyryrlar, patyşalaryň, hökümdarlaryň alnyna getirerler. ¹³ Bu bolsa güwälik etmek üçin size bir pursat bolar. ¹⁴ Munuň üçin berjek jogabyňyzy önünden gaýgy etmezligi ýüregiňize düwüň. ¹⁵ Çünki Men size dil hem akyldarlyk bererin. Size garşy çykýanlaryň hiç biri muňa ne garşy durup biler, ne-de bir zat aýdyp biler. ¹⁶ Size ene-ataňyz, doganlaryňyz, garyndaşlaryňyz, dostlaryňyz hem haýynlyk ederler, käbiriňizi öldürerler. ¹⁷ Meniň adym üçin hemmeler sizi ygrener. ¹⁸ Ýöne kelläňizden bir gyl hem kemelmez. ¹⁹ Siz çydamak bilen, janyňyzy halas edersiňiz. ²⁰ Ýerusalimi goşunlaryň gurşanyny göreniňizde, onuň weýran ediljek wagtyňyzy

golaýdygyny bilin. ²¹ Şonda Ýahudakylar daglara gaçsyn, şäheriň içindäkiler çyksyn, töweregindäkiler şähere girmesin. ²² Çünki şol günler ähli yazylanlaryň berjaý bolmagy üçin jeza günleridir. ²³ Şol günlerde göwreli we çaga emdirýän aýallaryň gününe way! Çünki ýurtda uly horluk bolup, bu halk gazaba sezewar bolar. ²⁴ Olar gylyçdan geçiriler, ýesir alnyp, bütin milletleriň arasynda sürgün ediler. Olar möwritleri dolanýança, Iýerusalimi basgylar. ²⁵ Günde, Aýda we ýyldyzlarda alamatlar bolar. Ýer ýüzünde bolsa deňiz hem tolkunlaryň gürrüldisi zerarly, aljyraňny ýagdaýdaky milletler galagopluga düşerler. ²⁶ Adamlar gorkudan, dünýäniň başyna gelýän belalara garaşmakdan ýaña huşlaryny gaçyrar, çünki gögüň gudratlary titrär. ²⁷ Şonda olar Ynsan Oglunyň bulut içinde gudrat hem uly şöhrat bilen gelýänini görerler. ²⁸ Bu zatlar bolmaga duranda, ýokaryk galyp başyňyzy galdyryň, çünki gutulyşyňyz golaýlap gelýändir». ²⁹ Isa olara bir timsal aýtdy: «Injire, ähli agaçlara serediň. ³⁰ Olaryň yapraklandyklaryny görüp, tomsuň golaýdygyny öz-özünüňden bilýärsiňiz. ³¹ Şonuň ýaly hem bu zatlaryň bolanyny göreniňizde, Hudaýyň Patyşalygynyň golaýdygyny bilin. ³² Size dogrusyny aýdýaryn: bu zatlar bolýança, bu nesil dünýäden ötmaz. ³³ Gök hem ýer öter, ýöne Meniň sözlerim asla ötmaz. ³⁴ Habardar boluň! Horanlyk, serhoşluk, ýaşayşyň gaýgylary ýüregiňize ýük bolup, ol gün duýdansyzlykda üstüňize abanaýmasyn. ³⁵ Çünki ol gün bütin ýer ýüzünde ýaşayanlaryň ählisiniň üstüne duzak kimin geler. ³⁶ Bu boljak zatlaryň baryndan gaçyp biler ýaly, Ynsan Oglunyň huzurynda durup biler ýaly, hemişe oýa bolup, doga ediň». ³⁷ Isa gündizleri ybadathanada sapak berip, gijelerini bolsa daşaryk çykyp, Zeýtun dagynda geçirerdi. ³⁸ Bütin halk Onuň aýdýanlaryny diňlejek bolup, ertir ir bilen ybadathana gelerdiler.

22-NJI BAP

Isa garşy dildüwşük

¹ Pesah, ýagny Petir baýramy golaýlapdy. ² Baş ruhanylar bilen kanunçylar Isany öldürmegiň ýoluny agharydylar, ýöne halkdan gorkýardylar. ³ Şeytan Onkileriň biri bolan Iskariot diýilýän Iudanyň ýüregine girdi. ⁴ Iuda baş ruhanylar we serkerdeleriň ýanyna

baryp, Isany nähili tabşyrjagy barada olar bilen gürrüň etdi. ⁵ Olar hem begenişip, oňa pul bermäge razy boldular. ⁶ Iuda ylaşdy. Halk yokka, Isany olara tabşyrmak maksady bilen, pursat peyläp gezdi.

Pesah nahary

⁷ Pesah gurbanynyň kesilmeli günü bolan Petir günü geldi. ⁸ Isa: «Gidiň-de, Pesah baýramyny geçirer ýaly, taýýarlyk görüň» diýip, Petrus bilen Ýahýany iberdi. ⁹ Olar: «Ony nirede taýýarlamagymyzy isleýärsiň?» diýip soradylar. ¹⁰ Olara şeýle diýdi: «Ine, şähere gireniňizde, küýze bilen suw alyp barýan bir adama sataşarsyňyz. Girjek öýüne barýança onuň yzyna düşüp gidiň-de, ¹¹ öý eýesine baryp: „Mugallym senden şagirtlerim bilen Pesah naharyny iyer ýaly, myhman otagy nirede diýip sorayar“ diýiň. ¹² Ol hem size ýokarky mertebede düşek düşelgi giň bir otagy görkezzer. Şol yerde taýýarlyk görüň». ¹³ Olar gitdiler, ähli zady Isanyň aýdyşy ýaly tapyyp, Pesah naharyny taýýarladylar. ¹⁴ Sagady gelende, Isa resullary bilen birlikde saçak başynda oturdy. ¹⁵ Olara şeýle diýdi: «Men bu Pesahy görgi görmezimden ön, siziň bilen birlikde iýmegi gaty arzuw edipdim. ¹⁶ Çünki size diýýärim: Pesahyň maksady Hudaýyň Patyşalygynda amala aşýança, Men ony gaýdyp iýmerin». ¹⁷ Bir käse alyp, şükür etdi-de, şeýle diýdi: «Muny alyň-da, özara paýlaşyň. ¹⁸ Çünki size diýýärim: Hudaýyň Patyşalygy gelýänçä, men gaýtadan üzüm şiresini içmerin». ¹⁹ Onsoň çöregi aldy-da, şükür etdi, ony döwüp, şagirtlere berip: «Bu Meniň siziň üçin berlen bedenimdir, muny Meni ýada salmak üçin berjaý ediň» diýdi. ²⁰ Şonuň ýaly, agşamlyk naharyndan soň hem, bir käsäni alyp, şeýle diýdi: «Bu käse Meniň siziň üçin dökülen ganym bilen berkidilen Täze ähtdir. ²¹ Ýöne, ine, Maňa haýynlyk etjeğiň eli Meniň elim bilen birlikde saçak başynda dur. ²² Ynsan Ogly önünden belleniş ýaly gidýär, ýöne Oňa haýynlyk edeniň gününe way!» ²³ Olar bu işi etjeğiň öz aralaryndan kim bolup biljegini biri-birlerinden sorap başladylar. ²⁴ Şunluk bilen, aralarynda haýsysynyň uly saýylmalydygy barada jedel turdy. ²⁵ Isa olara şeýle diýdi: «Milletleriň patyşalary olara agalyk edýär, hökümdarlary özlerine haýyr ediji diýýär. ²⁶ Emma siz beýle bolmaň. Araňyzda iň uly iň kiçi kimin bolsun,

ýolbaşçylyk edýän hyzmat edýän kimin bolsun. ²⁷ Haýsýsý has uly, saçak başynda oturanmy ýa-da hyzmat edýän? Saçak başynda oturan dälmi? Ýöne Men siziň arañyzda bir hyzmat edýän kimindir. ²⁸ Synaglarymda Meniň bilen birlikde durnuklylyk görkezzenler sizsiňiz. ²⁹ Siz Meniň Patyşalygymda saçagymyň başynda oturyň, iýip-içer ýaly, tagtlarda oturyň, Ýsraýylyň on iki taýpasynyň üstünden höküm çykarar ýaly, ³⁰ Atamyň Maňa belleýşi kimin, Men-de size bir patyşalyk belleýärin. ³¹ Simun, Simun! Bugdaý kimin galbir bilen elejek bolup, şeytan sizi diledi. ³² Emma Men imanyň kemelmesin diýip, seniň üçin doga etdim. Sen hem bir wagt öwrülip geleňde, doganlara goltgy ber». ³³ Ol: «Ýa Reb! Men Seniň bilen hem zyndana düşmäge, hem-de ölüme gitmäge taýýar» diýdi. ³⁴ Isa: «Petrus, saňa diýýärin, sen bu gün horaz gygyrmazdan öň Meni tanaýlygyňy üç gezek inkär edersiň» diýdi. ³⁵ Onsoň Isa olardan: «Men sizi haltasyz, torbasyz we çaryksyz ýollanymda, kem zadyňyz barmydy?» diýip sorady. Olar: «Ýokdy» diýip jogap berdiler. ³⁶ Olara şeýle diýdi: «Indi haltaňyz bar bolsa, ýanyňyza alyň, bir torba hem alyň. Gylyjyňyz ýok bolsa, egin-eşiğinizi satyň-da, bir gylyç ediniň. ³⁷ „Ol şer iş edýänlerden saýyldy“ diýip ýazylygydyr. Men size diýýärin: bu Men barada berjaý bolmalydyr. Dogrudan-da, Men hakda ýazylanlar berjaý bolup barýar». ³⁸ Şägirtler: «Ýa Reb! Ine, bu ýerde iki gylyç bar» diýdiler. Ol hem olara: «Şol ýeterlik» diýdi.

Zeytun dagynda okalan doga

³⁹ Isa çykyp, hemişekisi ýaly, Zeytun dagyna gitdi, şägirtleri hem Onuň yzyna düşdüler. ⁴⁰ Ol ýere baranlarynda, Isa olara: «Synaga düşmez ýaly, doga ediň!» diýdi. ⁴¹ Özi bolsa olardan bir daş atyma golaý aňryk çekildi-de, dyza çöküp: ⁴² «Eý Ata! Isleyän bolsaň, bu kāsāni Menden geçir, ýöne Meniň islegim däl, Seniň islegiň bolsun» diýip, doga etmäge durdy. ⁴³ Gökden bir perişde Isa görünüp, Ony güýçlendirdi. ⁴⁴ Ol agyr ynja düşüp, gaty yhlas bilen doga etdi. Isanyň deri ýere daman gan damjalary ýalydy. ⁴⁵ Dogadan soň turup, şägirtleriň ýanyna gelse, olar tukatlykdan ýaña uklap ýatan eken. ⁴⁶ Isa olara: «Näme üçin uklap ýatyrasyňyz? Synaga düşmez ýaly, turuň-da, doga ediň!» diýdi.

Isa tutulýar

⁴⁷ Ol entek gepläp durka, ine, bir märeke göründi. Iuda atly Onkileriň biri märekäniň önüne düşüp gelyärdi. Iuda Isany ogşajak bolup, Onuň golaýyna geldi. ⁴⁸ Isa oňa: «Iuda! Sen Ynsan Og-luna ogşuk bilen haýynlyk edýärsiňmi?» diýdi. ⁴⁹ Onuň ýanyndakylar näme boljagyny görüp: «Ýa Reb! Gylyç bilen uralymy?» diýdiler. ⁵⁰ Olaryň biri baş ruhanyň hyzmatkärini urup, onuň sag gulagyny kesdi. ⁵¹ Emma Isa jogap berip: «Bolýar, bes ediň!» diýdi. Onsoň hyzmatkärini gulagyna elini degrip, ony sagaltdy. ⁵² Onsoň Isa Özüni ele salmaga gelen baş ruhanylara, ybadathananyň serkerdelerine, ýaşululara ýüzlenip, şeýle diýdi: «Bir talaňçynyň garşysyna çykýan ýaly, gylyç hem taýak bilen geldiňizmi? ⁵³ Men her gün siziň bilen birlikde ybadathanadakam, maňa el uzatmandyňyz, ýöne indi siziň sagadyňyz, garaňkylygyň höküm sürýän sagadydyr». ⁵⁴ Isany tutup, baş ruhanyň öýüne alyp gtdiler. Petrus hem gara görnümünden olaryň yzyna düşüp gitdi. ⁵⁵ Olar howlynyň ortasynda ot ýakyp, bile otyrkalar, Petrus-da olaryň arasynda oturdy. ⁵⁶ Petrusyň oduň ýagtysynda oturanyny görüp, bir keniz oňa siňe seretdi-de: «Bu adam hem Onuň bilen bile di» diýdi. ⁵⁷ Emma Petrus: «Men ony tanamaýaryn, aýal» diýip inkär etdi. ⁵⁸ Az salymdan soň başga biri ony görüp: «Sen-de şolardan» diýdi. Emma Petrus: «Olardan däl, aga» diýdi. ⁵⁹ Aradan bir sagada golaý wagt geçende, başga bir adam hötjetlik bilen: «Dogrudan-da, bu adam Onuň bilen bile bolandyr, çünki bu jeli-leli» diýdi. ⁶⁰ Emma Petrus: «Eý aga, men seniň näme aýdýanyňy bilmeýärin» diýdi. Edil şol wagt – Petrus gepläp durka, horaz gygyrdy. ⁶¹ Reb öwrülip, Petrusa seretdi. Petrus Rebbiň: «Horaz gygyrmazdan öň, sen Meni üç gezek inkär edersiň» diýen sözünü ýatlady. ⁶² Daşaryk çykyp, möňňürip aglady. ⁶³ Isany saklap duran adamlar Ony masgaralap, urmaga başladylar. ⁶⁴ Gözüni daňyp: «Welilik et! Seni uran kim?» diýip soradylar. ⁶⁵ Ýene-de Oňa ençeme hapa sözler aýtdylar.

Isa ýehudylaryň mejlisiniň önünde

⁶⁶ Daň atanda, halkyň ýaşululary, baş ruhanylar we kanunçylar ýygnaýşyp, Ony öz mejlislerine getirdiler. ⁶⁷ Oňa: «Sen Mesih bolsaň, bize aýt» diýdiler. Isa olara şeýle diýdi: «Aýtsam, ynamarsyňyz. ⁶⁸ Sorasam, jogap bermersiňiz, Meni goýbermersiňiz. ⁶⁹ Emma mundan beýläk Ynsan Ogly gudratly Hudaýyň sagynda oturar». ⁷⁰ Hemmeler: «Onda, Sen Hudaýyň Oglumy?» diýdiler. Ol hem olara jogap berdi: «Hudaýyň Ogludygmy siz aýdyp otýrsyňyz». ⁷¹ Olar bolsa: «Bize artykmaç güwälik nämä gerek? Biz muna Onuň Öz agzyndan eşitdik» diýdiler.

23-NJI BAP*Isa Pilatusyň önünde*

¹ Olaryň mejlisindäkileriň ählisi turup, Isany Pilatusyň huzuryna eltdiler-de: ² «Biz bu Adamy milletimizi azdyrmakda ýazykly tapdyk. Ol kaýsara salgyt bermäge garşy çykyp, Özüne Mesih, ýagny bir patyşa diýýär» diýip, Ony aýyplamaga durdular. ³ Pilatus Ondan sorady: «Sen ýehudylaryň patyşasymy?» Isa jogap berdi: «Seniň aýdýşyň ýalydyr». ⁴ Onsoň Pilatus baş ruhanylar bilen halka: «Men bu Adamdan hiç bir ýazyk tapmadym» diýdi. ⁵ Emma olar hötjetlik edip: «Bu Adam Öz taglymaty bilen bütin Ýahudadaky halky öjükdirýär. Ol Jelileden başlap, şu ýere çenli geldi» diýdiler. ⁶ Pilatus muny eşidende: «Bu Adam jelilelimi?» diýip sorady. ⁷ Isanyň Hirodesiň welaýatyndandygyny bilende, Ony Hirodesiň ýanyna iberdi, çünki şol günlerde onuň özi hem Iýerusalimde bolýardy. ⁸ Hirodes Isany görüp, gaty begendi, çünki köp wagt bäri Ony görmek isleýärdi. Sebäbi Ol barada köp zatlar eşidipdi, Ondan bir alamat görerin diýen umydy bardy. ⁹ Hirodes Ondan köp soraglar etdi, emma Isa oňa hiç bir jogap bermedi. ¹⁰ Baş ruhanylar bilen kanunçylar bolsa ol ýerde durup, Ony gaty aýyplayardylar. ¹¹ Onsoň Hirodes esgerleri bilen birlikde Ony kemsidip, masgaralap, egnine bir nepis geým geýdirip, yzyna, Pilatusyň ýanyna iberdi. ¹² Şol gün Pilatus bilen Hirodes dost boldy; ozal aralarynda duşmançylyk bardy.

Isa ölüme höküm edilyär

¹³ Pilatus baş ruhanylary, başlyklary hem halky üşürüp, ¹⁴ olara şeýle diýdi: «Siz maňa bu Adamy halky azdyrýar diýip getirdiňiz. Ine, men siziň gözünüziň alnynda barlag geçirip, Ondan hiç bir ýazyk tapmadym. ¹⁵ Hirodes hem tapmandyr, çünki men Ony Hirodesiň ýanyna iberipdim. Siziň görşüňiz ýaly, Onuň ölüme laýyk eden hiç bir zady ýok. ¹⁶ Munuň üçin, men Ony jezalandyryp boşatjak». ¹⁷ Pilatus baýram mynasybetli halka bir adamy boşatmalydy. ¹⁸ Emma bütin halk: «Bu Adamy ýok et! Bize Barabbasy boşat!» diýip gygyrýşdylar. ¹⁹ Barabbas şäherde ýüze çykan bir gozgalaňa gatnaşany we adam öldüreni üçin zyndana salnypdy. ²⁰ Pilatus Isany boşatmak niýeti bilen ýene-de halka ýüzlendi. ²¹ Emma olar: «Ony haça çüýle, haça çüýle!» diýip gygyrýşdylar. ²² Pilatus üçünji gezek olara: «Bu Adam nämä ýaman iş etdi? Men Ondan ölüme laýyk hiç bir zat tapmadym. Munuň üçin, Ony jezalandyryp boşatjak» diýdi. ²³ Emma olar seslerini gataýdyp, hötjetlik bilen Onuň haça çüýlenmegini talap etdiler. Şeýlelikde, olaryň we baş ruhanylaryň sesi üstün çykdy. ²⁴ Şunluk bilen, Pilatus olaryň islegini ýerine ýetirme kararyna geldi. ²⁵ Olaryň islän adamyny, gozgalaň turzup, adam öldüreni üçin zyndana salnan adamy boşadyp, Isany olaryň erkine berdi.

Isa haça çüýlenýär

²⁶ Olar Isany alyp barýarkalar, düzden öwrülip gelýän kireneli Simuny tutup, Isanyň yzyndan göterip äkitsin diýip, arkasyna haç ýüklediler. ²⁷ Halkdan uly märeke, Onuň üçin zarynlap aglaýan aýallar hem yzyna düşüp gitdiler. ²⁸ Isa öwrülip, olara diýdi: «Eý Iýerusalim gyzlary! Meniň üçin aglaman, özüňiz, çagalaryňyz üçin aglaň. ²⁹ Çünki, ine, „Önelgesiz aýallar, çaga dogurmadyk göwreler, çaga emdirmedik göwüsler ne bagtly!“ diýiljek günler geler. ³⁰ Şonda daglara: „Biziň üstümize ýykylyň!“ Depelere: „Biziň üstümizi örtüň!“ diýerler. ³¹ Çünki gök agaja bu zatlar edilse, onda gury agaja nämä ediler?» ³² Iki jenaýatçyny hem dardan asjak bolup, Isa bilen bile alyp barýardylar. ³³ Kelleçanak diýen ýere gelenlerinde,

Isany yaňky jenaýatçylar bilen birlikde haça çüýlediler. Jenaýatçylaryň biri Onuň sag tarapynda, biri-de çep tarapyndady. ³⁴ Isa: «Ata! Olary bagyşla, çünki näme edýänlerini bilmeyärler» diýdi. Onuň egin-eşigini bolsa bije atyşyp paýlaşdylar. ³⁵ Halk Oňa bakysyp durdy. Başlyklar hem gülüp: «Ol özgeleri halas etdi. Hudaýyň saýlan Mesihi bolsa, Özüni halas etsin» diýişýärdiler. ³⁶ Esgerler hem ýanyna gelip, Ony masgaralaýardylar. Oňa sirke hödür edip: ³⁷ «Ýehudylaryň patyşasy bolsaň, Özüni halas et» diýişýärdiler. ³⁸ Onuň depe-sinde bolsa grekçe, latynça we ýewreyçe «BU ADAM ÝEHUDYLARYŇ PATYŞASY» diýen ýazgy bardy. ³⁹ Asylan jenaýatçylaryň biri Oňa sögüp: «Sen Mesih dälmi? Özüni hem-de bizi halas et!» diýdi. ⁴⁰ Beýlekisi bolsa oňa käýäp, şeýle diýdi: «Onuňky bilen bir höküme sezewar bolanyň üçin Hudaýdan gorkmaýarsyňmy? ⁴¹ Biz adalatlylyk bilen, öz etmişimize laýyk jeza aldyk. Bu Adamyň bolsa hiç bir eden etmişi yok». ⁴² Onsoň: «Isa, Patyşalygyňa baryp gireninde, meni ýatla!» diýdi. ⁴³ Isa hem oňa: «Saňa dogrusyny aýdýaryn, sen şu gün Meniň bilen bile behiştde bolarsyň» diýdi.

Isanyň ölümi

⁴⁴ Wagt günortana golaýdy, şondan soň üç sagatlap ýurda garaňky düşdi. ⁴⁵ Gün garaldy, ybadathananyň tutusy ortarasýndan ýyrtlyp, ikä bölündi. ⁴⁶ Isa gaty ses bilen gygyryp: «Eý Ata! Ruhumy Seniň eliňe berýärin!» diýdi, muny aýdandan soň jan berdi. ⁴⁷ Ýüzbaşy bolan wakany görende, Hudaýy şöhratlandyryp: «Bu, hakykatdan-da, dogry Adam eken!» diýdi. ⁴⁸ Bu tomaşa üçin üýşüşen halaýygyň bary bolan wakalary görüp, gursaklaryna ura-ura yzлары gaýtdylar. ⁴⁹ Isany tanaýan adamlaryň bary, Jelileden Onuň yzyna düşüp gelen aýallar daşrakda durup, bu wakalara syn etdiler.

Isanyň jaýlanyşy

⁵⁰ Ine, mejlis agzalaryndan Ýusup atly biri bardy. Ol gowy hem dogry adamdy. ⁵¹ Özi-de mejlisiň kararyna we işine razyçylyk bermändi. Ýahudanyň Arimatiýa şäherinden bolan bu Ýusup Hudaýyň Patyşalygyna garaşýardy. ⁵² Bu adam Pilatusyň ýanyna baryp, Isanyň jesedini diledi. ⁵³ Onsoň Ony aşak düşürüp, kepene dolap,

gaýada oýulan we şol wagta çenli hiç kimiň jaýlanmadyk mazarynda jaýlady. ⁵⁴ Ol günü taýýarlyk günü bolup, sabat günü başlanmaga golaýdy. ⁵⁵ Isa bilen bile Jelileden gelen aýallar hem Ýusubyň yzyna düşüp, baryp, mazary we Onuň jesediniň nähili jaýlananyňy gördüler. ⁵⁶ Onsoň öýlerine gaýdyp, ýakymly ysly ýag, atylar taýýarlap, sabat günü Hudaýyň buýrugy boýunça dynç aldylar.

24-NJI BAP

Isanyň direlişi

¹ Hepdäniň ilkinji günü ertir ir bilen aýallar taýýarlan ýakymly ysly yağlaryny alyp, mazara bardylar; ýanlarynda başga aýallar hem bardy. ² Ine, mazaryň agzyndaky daş bir çete togalanan eken. ³ Olar içerik girenlerinde, Reb Isanyň jesedini tapmadylar. ⁴ Muňa geňirgenişip durkalar, birdenkä, garşylarynda ýalkym salýan eşikli iki sany adam peýda boldy. ⁵ Aýallar gorkup, ýüzlerini ýere egenlerinde, yaňky adamlar olara şeýle diýdiler: «Siz näme üçin dirini ölüleriň arasyndan gözleýärsiňiz? ⁶ Ol bu ýerde däl, direldi! Onuň entek Jeliledekä size aýdanlaryny ýatlaň. ⁷ Ol: „Ynsan Ogly günäkär adamlara tabşyrylmaly, haça çüýlenmeli, öleden üç günden soň direlmelidir“ diýipdi». ⁸ Onsoň Isanyň bu sözleri olaryň ýatlaryna düşdi. ⁹ Aýallar mazardan öwrülip gelip, bularyň baryny Onbirlere we beýlekileriň hemmesine habar berdiler. ¹⁰ Resullara bu habary ýetirenler Magdalaly Merýem, Ýuhanna, Ýakubyň ejesi Merýem we olaryň ýanyndaky beýleki aýallardy. ¹¹ Bu sözler resullaryň göwnüne manysyz geldi, olar aýallaryň gepine ynanmadylar. ¹² Onsoň Petrus turup, mazara ylgady-da, eglip, kepen matalaryň boş ýatanyny görende, bolan waka geňirgenip, yzyna gaýtdy.

Emmaus ýolundaky iki şägirt

¹³ Ine, şol gün olaryň ikisi Emmaus diýen oba barýardy. Bu obanyň Iýerusalimden on bir kilometre golaý aralygy bardy. ¹⁴ Olar bolan bu wakalar hakda özara gürlüşýärdiler. ¹⁵ Şeýlelikde, gürlüşip, pikir alyşyp barýarkalar, Isanyň Özi ýakyna gelip, olar bilen bile yöräberdi. ¹⁶ Ýöne Ony tanamaz ýaly, olaryň gözleri baglanypdy. ¹⁷ Isa olardan sorady: «Bu barşyňyza näme hakda gürrüň edişýärsiňiz?»

Olar gaýgyly ýagdaýda aýak çekdiler. ¹⁸ Olaryň Kleopas atlýsy: «Iýerusalimde bolup-da, şu günler ol ýerde bolan wakalary bilmeýän keseki ýeke Senmi?» diýdi. ¹⁹ Isa olardan: «Häsy wakalary?» diýip sorady. Olar şeýle jogap berdiler: «Nasyraly Isa hakdaky wakalary. Ol Hudaýyň we bütin halkyň ýanynda sözde hem işde güýçli pygamberdi. ²⁰ Baş ruhanylar bilen başlyklarymyz ölüm jezasy berilsin diýip, Ony häkime tabşyrdylar, haça çülediler. ²¹ Biz Ysraýlyly halas etjek Şoldur diýip umyt ederdik. Mundan başga hem, bu zatlaryň bolanyna üç gün boldy. ²² Üstesine-de, aýallarymyzyň käbiri hem bizi geňirgendirdi. Olar şu gün ir bilen mazara baryp, ²³ Onuň jesedini tapmandylar. Gelip, gözlerine perişdeleriň görnenini aýtdylar. Perişdeler Oňa diri diýýärmiş. ²⁴ Onsoň biziňkileriň käbiri mazara baryp, ýagdaýyň edil aýallaryň aýdysy ýalydygyny görüpdirler, ýöne Isany görmändiler». ²⁵ Isa olara şeýle diýdi: «Eý akmak adamlar, pygamberleriň ähli aýdanlaryna giç ynanýanlar! ²⁶ Mesih bu görgüleri görüp, şöhratyna girmeli dälmidir?» ²⁷ Onsoň Musa bilen ähli pygamberlerden başlap, hemme Mukaddes Ýazgylarda Özi hakda aýdylanlary olara düşündirdi. ²⁸ Olar barýan obalaryna golaýlanlarynda, Isa uzagrak giderli göründi. ²⁹ Emma olar Ony saklap: «Biziň ýanymyzda galaý, çünki agşam golaýlap, Gün ýaşyp barýar» diýdiler. Şeýlelikde, Isa olaryň ýanynda galdy. ³⁰ Isa olar bilen saçak başynda otyrka, çörek alyp, şükür etdi-de, bölüp olara berdi. ³¹ Şonda olaryň gözleri açylyp, Ony tanadylar, emma Ol gözlerinden gaýyp boldy. ³² Olar biri-birlerine: «Ýolda biziň bilen gepleşip gelyärkä, bize Ýazgylary düşündirärkä, içimizde ýüregimiz ýanmaýarmydy?» diýişdiler. ³³ Turup, şol sagadyň özünde Iýerusalime öwürüldiler. Görseler, on bir resul bilen olaryň ýanynda kylar üýşüşip oturan eken. ³⁴ Bular: «Çyn! Reb direlipdir, Simuna görnüpdir» diýişýärdiler. ³⁵ Onsoň olar-da yolda bolan wakalary, Isa çöregi bölende, Ony tanandyklaryny aýtdylar.

Isa Onbirlere görünyär

³⁶ Olar heniz bu barada gürrüň berip durkalar, Isanyň Özi ortalarynda durup: «Size parahatlyk!» diýdi. ³⁷ Olar ruh görýändiris öýdüp, tisinginip gorka düşdüler. ³⁸ Isa olara şeýle diýdi: «Näme

üçin aljyraşarsyňyz? Näme sebäpden göwnüňize beýle pikirler gelyär? ³⁹ Meniň ellerime, aýaklaryma serediň. Bu Meniň Özüm! Maňa elleriňizi degrip görüň. Ruhuň et bilen süňki bolmaz, ýöne siziň görşüňiz ýaly, Meniňki bar». ⁴⁰ Muny aýdyp, ellerini, aýaklaryny olara görkezdi. ⁴¹ Olar şatlykdan ýaňa entek ynanman, geňirgenişip durkalar, Isa olara: «Bu ýerde ýümäge bir zadyňyz barmy?» diýdi. ⁴² Oňa bişirilen balygyň bir bölegi bilen biraz bal* berdiler. ⁴³ Isa alyp, olaryň gözleriniň alnynda ony iýdi. ⁴⁴ Olara şeýle diýdi: «Men hakda Musanyň Kanunynda, pygamberleriň ýazgylarynda, Zeburda ýazylanlaryň bary berjaý bolmalydyr diýip, entek siziň ýanyňyzdakam aýdan sözlerim şulardyr». ⁴⁵ Onsoň Ýazgylara düşünmekleri üçin, olaryň aňlaryny açdy. ⁴⁶ Isa olara şeýle diýdi: «Şeýle ýazlygydyr: Mesih görgi görüp, ölendən üç günden soň direljekdir. ⁴⁷ Iýerusalimden başlap, bütin milletler günäleriň geçilmegi üçin, Onuň adyndan toba çagyryljakdyr. ⁴⁸ Siz bu zatlara şaýat bolarsyňyz. ⁴⁹ Ine, Men Atamyň wada edenini size ýollaryn. Siz özüňize yokardan güýç geýdirilýänçä, Iýerusalim şäherinde boluň». ⁵⁰ Onsoň olary daşaryk çykaryp, Beýtaniýanyň golaýyna getirdi, ellerini galdyryp, olara ak pata berdi. ⁵¹ Ak pata berip durşuna olardan aýrylyp, Göge göterildi. ⁵² Olar hem Oňa sežde edip, uly şatlyk bilen Iýerusalime tarap öwürüldiler. ⁵³ Elmydama ybadathanada bolup, Hudaýa öwgi aýdyp, alkış okaýardylar. Omyn.

* 24:42 ...bölegi bilen biraz bal - iň gadymy golýazmalarda: «bölek».